

ORSZÁGOS HIRLAP

Előfizetési ár:
Egész évre 14 frt, fél évre 7 frt, negyedévre 3 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám ára helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

Főszerkesztő
MIKSZÁTH KÁLMÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII. kerület, József-körút 65. szám.
Megjelenik mindennap, hétfőn és Ünnepnap után is.

II. év.

Budapest, 1898, szerda, november 23-án.

323. szám.

Vándorló konfliktus.

Tanulságok után tartózkodván az utolsó két nap eseményeiben, egy csomó régi igazság megerősítése jelentkezik legelőbb. Kitűnt, hogy Szilágyi Dezső nagyon okos ember és hogy Fejérváry gavallérember. De ez nem újság egyik sem. Kitűnt továbbá, hogy nálunk minden konfliktus vándorló természetű és soha sem marad meg azok konfliktusa, akik között kitört. Tovább vándorol és csak a második helyén mérgesedik el igazán. De ez sem új tanulság. Ha nálunk két ember összevész, a legritkább esetben megy a dolog párbajra, ellenben a segédek föltétlenül hajbakapnak. S csak ez történt mostan is, mikor a parlamenti táborok tegnap féltelmesen nyomultak egymás ellen. A táborok ma már megbékültek, ellenben kitört a háborúság a segédek: az utca és a rendőrség között. S ezen a második stáción talán már Szilágyi Dezső sem tudná az összetűzést elsimítani.

De mindig is így volt ez esztendő óta. A parlament, akárhogy tűzött össze, csak napok kérdése volt, hogy a dolga rendbejőjön. De valahányszor kívülről próbáltak beleszólni a parlament konfliktusába, a törvényhozásnak mindenkor foglalkoznia kellett a külső segítők bajával. Mert az utca és a rendőrség régi ellenségei egymásnak, sokszor kerültek már egymással szembe és sohasem iparkodtak egymással a tapintatban és a mérsékletben versenyezni. Ugy csaptak

össze, mint régi ellenfelek, akiknek még a multból is van egy kis elintézni valójuk. S innen van, hogy a parlament hiába intézi el időközben a maga háboruját, az utca és a rendőrség nem veszi róla tudomást, hanem a saját szakállára folytatja a háborút. Nézzen utána bárki, harminczéves históriával fogja igazolva látni, hogy nálunk minden parlamenti affaire egyformán végződött. A parlament ugyanis megnyugodott, ellenben az utcát megkardlaponozta egy kicsit a rendőrség, a rendőroket pedig összeszidta mindenki. Ez a faktum pecsételi csak meg a parlament ügyének lovagias elintézését.

Azok az utcai harcok tehát, amelyekben (a belügyminiszter szavaival élve) az ifjuság széndarabokkal, a rendőrség pedig kardlappal fejezte ki véleményét, tulajdonképpen nem érik meg, hogy az ember sokat foglalkozzék velük. Mérsékletre és tapintatra sohasem lehet megtanítani sem az ifjúságot, sem a rendőrséget. S ha egyszer a parlament kénytelen a maga ügyéhez ezeket a faktorokat segítségül hívni, az utcai harcok nem is fognak elmaradni. Há kell hagyni, hogy az utca és a rendőrség kitombolhassa magát s legföljebb utólag szabad elítélni mind a kettőt. Ambátor talán nem is érdemel gáncsolást egyik sem, mert nem rossz a szándékuk, csak egy kicsit hevesek ők. Az ifjuság, mert ifju s a rendőrség, mert elvégre a rendet nem lehet lírai költeményekkel megőrizni. Az utcán ugyanis nem tekintély a bölcs szó s a széndara-

bok záporát nem fogja fel az esernyő, azt csak a kardforgatás tudja elhárítani.

Hagyjuk tehát az utca harcát, ahol senkinek sincsen igaza, tehát nem is lesz elintézve soha. Inkább menjünk vissza a parlamentbe, ahol a tegnapi botrányokat egy bölcs és egy gavallér szerencsésen megszüntette. Most már rend van. Azaz, hogy valami nagyra ezt a rendet nem szabad taksálni, mert nem a személyi hajszá szűnt meg, de még az obstrukció sem s csak annyi történt, hogy ma már a honvédelmi miniszter befejezhette a beszédét, melyet huszonnégy órával ezelőtt kezdett meg. Az a rend tehát nem szól hosszú időre, talán csak épen egy napra. Mi lesz azonban holnap? És azután? Az ellenzék ugyan maga is elismerte, hogy a gavalléros miniszterrel szemben kár volt a tegnapi manőver és a mai elégtételt korábban is megkaphatta volna, ha a manőverrel meg nem akad minden táncszokás. Bizonyos azonban, hogy az ellenzék megismerkedett egy új taktikával és mihelyt alkalmasnak gondolja, megint csak él vele. Nem a honvédelmi miniszterrel szemben, hanem esetleg más ellen, aki neki kellemetlenebb. S akkor ez a mai békesség semmi. Az ellenzék ugyanis két okból is örült a mai megoldásnak; mert a miniszter gavallérosan viselte magát s mert az ügy elintézése minden korrektsége mellett is úgy fest, hogy a kisebbség akár győzelemnek is veheti. S azt nem sza-

Báró Fejérváry.

Huszonhat esztendeje, egy fél emberélet, ahogy a hivatalos lapban megjelent a báró Fejérváry államtitkári kinevezése. Akkor azt kérdezte mindenki:

— Ki lehet az?

Többnyire az volt a válasz:

— A Pulszkyaknak valami rokona.

Egyebet nem tudtak róla a mihaszna civilek, de a katonai protokollumokban már akkor is „gutgeschrieben“ volt és a katonákban magasztalólag beszéltek róla a bajtársak a virginiák kéklő füstje mellett.

Ma, huszonhat év múlva is rokona még a Pulszkyaknak, de az már csak a Pulszkyakra vet fényt, neki mindegy. Azóta nagy karriert futott be a szép daliás államtitkár. Nem csak miniszter lett ezalatt (az nem nagy dolog), hanem beírta a nevét a magyar nemzet szívébe. Akta ugyan erről nincs, de azért az mégis úgy van. Az akta schmarn (hogy az ő stílusában beszéljünk), de a történelem nem schmarn (még ha 's annak mondja is) és az ő neve benne lesz a történelemben s a halás utókor odairja, hogy azon időkben, mikor Magyarországon gyakran mindent elrontottak

a katonák, volt egy katonánk, aki mindent helyrekorrigált, még azt is, amit a civilek rontottak.

Mint államtitkár, meglehetősen zajtalan szerepet vitt: dolgozott otthon és szervezte a honvédséget igazán a semmiből. Néha megjelent a Házban fényes ezredesi, majd tábornoki egyenruhájában, de ott idegen szemmel nézték nemesak balról, de jobbról is, jó szemmel csak a karzatról nézték az asszonyok. Senki sem tudta még akkor, hogy mi lakik báró Fejérváryban. A honvédelmi miniszter, a jó öreg mészároskinézésű Szende Béla, aki-ben nem volt egyéb katonai virtus, csak a virginiához való ragaszkodás, gyakran mentegette államtitkáriját a politikai barátai előtt.

— Hígyjétek meg, hogy nagyon jó fiú. Igaz, hogy közös katona, de épen ezért vesszük sok hasznát, ha Bécsben kell tárgyalni valamit a kriegsminisztériummal, vagy valamely más katonai hatósággal. Ez tud velük beszélni, még imponál is nekik. Ha civil államtitkárt küldenék, azt ott kutyába se veszik, küldözik Pontiusból Pilátushoz és sieberozzák az ügyet az örökkévalóságig.

Bármint védelmezte is Szende, azért ez a katona-uniformis mégis szemet szűrt, fur-

csán vette ki magát a Házban a parlamentarizmus keretében és mikor a szeretetreméltó gróf Ráday Gedeon halála után Tisza Kálmán épen ma tizenkét éve, Fejérváryt vette be a kabinetjébe honvédelmi miniszternek, még az akkori idők Münnich Aurélje, a jámbor Tischler Vincze is fölszisszent németes dialektusában:

— Ez jelenti nem jót.

A legjobb hazafiak fáztak. Megint egy odaadott és többé vissza nem vivható pozíció. Mert szomorú példánk voltak. Egyetlenegyszer választottak eleink palatinusnak főherceget s többet nem is lehetett rágondolni, hogy ne főherceg legyen: Bizony most már mindig egy generális lesz a magyar honvédelmi miniszter.

Mert ilyen a mi sorsunk, és olyan a katona, hogy a lovát az a lábát teszi, ott többé civilek nem terem fű, abból mindjárt uzus lesz. És ha egyszer például egy altiszt egy egeret talál fogni, rögtön kipszittatnak az összes macskák azon a ezimen; hogy az egerfogás kiszolgált altisztek hivatala.

De hát ez most már mindegy volt; Fejérváry elfoglalta a miniszteri széket, szerezte tovább a honvédséget zajtalanul, soha

bad felelni, hogy egy terrorisztikus hajlamu kisebbséggel szemben körülbelül mindegy, vajjon kicsi vagy nagy dologban engedtek neki. Egyszerűen az is veszedelmes, hogy egyszer engedtek neki. Mint ahogy XVI. Lajos is kicsi dolgokban engedett s utóljára már abba is beleszóltak, hogy befoghassa azt a két lovat, amelyekkel menekülni akart.

De azért a mi lobogónk is meghajlik a Szilágyi Dezső bölcsesége előtt. Nyilván így kellett tennie és jól tett. A parlament méltósága, békéje forgott kockán s ő mindent megmentett, sőt még gyarapította az elnöki tekintélyt. S erre is szükség van, kivált ezekben a nehéz napokban. Talán ez a meggyarapodott és szinte páratlan elnöki tekintély elegendő is lesz, hogy elhárítsa annak a veszélynek eshetőségét, amelyik az ellenzéki taktikák gazdagodásában rejlik. Talán a Szilágyi Dezső tekintélye meg fogja akadályozni, hogy az ellenzék ezentul is megismételje a ma lefuvott manővert. Hiszen ennek a tekintélynek csodafevő erejét láttuk ma. S hogy az elnöki szemöldök mozgása elsimitotta a tornyos hullámokat, ereje most még nagyobbak tetszik. De épen ez a szinte mesés hatalom kötelező is. A história előtt nagy felelősséget vállal, aki ekkora hatalommal áll a pártok fölött és rajta áll, hogy ne uralkodhassék a törvényhozás termében az a szellem, amelyik két mértékkel mér. Hogy a kisebbség rendszeresen szórhasa a többség felé a sértő vádak, míg a többségnek a védelmi állást egy pillanatra sem szabad fölcserélnie a támadóval. Mert örvendetes az, ha egy párt a legkisebb sértés iránt is érzékeny, de respektálja akkor ezt az érzékenységet más pártnak is. Amit különben már ma is pedzett az elnöki intelem.

Örvendezni illik tehát, hogy a Szilágyi Dezső régi nagy tekintélye megcsi-

nálta a hidat a tegnapi örvény fölött. Meggyarapodott tekintélyével talán még többet is tehet. Ő, aki legszigorubb bírója önmagának is, kétségtelenül legjobban érzi, mennyi nimbuszsal és mennyi felelősséggel tetézte ez a mai ülés...

POLITIKAI HIREK.

A képviselőháznak délelőtti tíz órákor ülése lesz.

Az elnapolás. A képviselőház mai ülése előtt egész határozottsággal beszéltek, hogy a miniszterelnök magával hozta a legfelsőbb kéziratot, mely a parlament üléseit két hétre elnapolja. A folyosón elterjedt hírek szerint (s ezt az ellenzék is tudta) a legfelsőbb kézirat felolvasása okvetlenül bekövetkezett volna, ha báró Fejérváry Géza honvédelmi minisztert az ellenzéki manőver ma sem hagyja szóhoz jutni. Szilágyi Dezső is ennek a faktumnak ismeretével látott a tegnapi csomó megoldásához. És jöllehet az elnöki bölcsesség megtalálta a fonál végét, amelyikkel a keservesen összegubanczolt csomót lefejttesse, a kormány arra az eshetőségre is kész volt, hogy az ellenzék az elnöki előkészítés után sem akarja meghallgatni a honvédelmi minisztert. Akkor a miniszterelnök nyomban átadta volna az elnöknek az elnapoló királyi kéziratot. A Szilágyi Dezső higgadt-sága s azután a báró Fejérváry Géza gavalleros nyilatkozata mégis elegendő volt s így a legfelsőbb kézirat ott maradt a miniszterelnök tárczájában. S ott is marad — egyelőre.

Krieghammer lemondása. A „Neue Freie Presse” mai esti lapja jelenti, hogy a parlamenti körökben ma elterjedt hírek szerint Krieghammer hadügyminiszter beádt a lemondását. A hír a hadügyminiszter e lépését azzal a kommentárral hozza kapcsolatba, melyet Krieghammer a Hentzi-szoborra vonatkozó hadügyi parancshoz fűzött, de kapcsolatba hozza a magyar képviselőházban történetekkel is. A lap „Legujabb” rovatában azt mondja, hogy a Krieghammer lemondásáról szóló hír megerősítést nyert.

Krieghammer lemondásának hírét a szabadelvű párt körében is élénken megbeszélték,

de az itt szerezhető értesülések szerint még megerősítésre nem talál. Maga a lemondás ténye itt ismeretes, de hogy már megtörtént volna, azt egyelőre még kétkedéssel fogadják.

Pártértekezlet. A tegnapi események után ma a nemzeti párt a képviselőház ülése előtt rövid értekezletet tartott, melyben az ülésben esetleg szem előtt tartandó magatartására nézve állapodott meg, de báró Fejérváry nyilatkozatával a megbeszélte határozatok tárgyalanná válnak. Holnap fog a párt az indemnyire nézve dönteni.

A függetlenségi- és negyvennyolczas párt Kossuth Ferencz elnöklése alatt tartott este értekezletet, melyben az indemnyivel foglalkoztak.

Kossuth bemutatta azon határozati javaslatot, melyet az indemny-vitánál a párt nevében be fog nyújtani. Ezen határozati javaslatot a párt egyhangulag elfogadta; a határozati javaslat a közjogi szempontokon kívül azokat a politikai okokat is kifejti, melyek a pártot arra kényszerítik, hogy a kormány iránt a legnagyobb bizalmatlansággal viseltetvén, az indemny megszavazását töle megtagadja. A határozati javaslatot a párt tagjai aláírták. Ezenkívül elhatározta a párt, hogy a holnapi ülésben a mai tüntetéseknel elfogott egyetemi hallgatók ügyét teszi felszólalás tárgyává napirend előtt.

Az obstrukció ellen. Temes megye közgyűlése ma impozáns módon tiltakozott az ellenzéknek erőszakos eljárása ellen. Csongrád megye átiratát tárgyalván, a megye kimondotta, hogy hasonló feliratot intéz az országgyűléshez. Az indítvány ellen egyetlen tag szólalt fel. Végül valamennyi az a zavarral egy ellenében elfogadták az állandó választmánynak Reviczky Pál főjegyző által előadott határozati javaslatát, amelynek értelmében feliratot intéznek a képviselőházhoz azzal a kérelemmel, hogy a tanácskozásainak rendes, nyugodt menetét állítsa helyre és a jövőre is biztosítsa.

Vihar után.

(Az országgyűlésből.)

A tegnapi vihar után ma részben szelcsend állott be. Legalább az ülés elején már nyugodtabbnak látszottak a kedélyek, talán azért, mert a tegnapi lármázók mind szörnyen berekedtek. Csak a Ház körül volt nagy az izgatottság, mert a rendőrség nagy appa-

nem dicsekedve és soha el nem csüggedve, észre sem vette az ország, csak mikor egyszer ott volt fixumfertig. Az országgyűlésre is eljárt Fejérváry, sőt a szép mundert is levette, polgári ruhát öltött, de katonás allurjeit nem bírta elhagyni s most is, annyi év után, ott lóg balján láthatatlanul a kard, némelykor ő maga is kitér előle öntudatlanul a lábával. Fokról-fokra simult ő a parlamenthez s a parlament hozzá. Lassu és érdekes processus volt az az elváltozás összes pszichológiai tüneteivel. Még látjuk a fumigatív mosolyt, mely hegyesre kifent bajusza alatt lakott a sok haszontalan lefetyelésre (pedig akkor még okosan beszéltek a parlamentben). Boldog Isten, milyen kevéssé nézhetette eleinte a vitéz katoná e rethorokat, oratorokat és debattereket, akiknek olyan ügyesen forog a nyelvük s akik felnőtt emberek létére e szószátyársággal nem restelik épen a hadjáratokat mimelni; „harcznak” nevezik az emelt hangon tartott diskurzust, „győzelemnek” a megszavazást, „riposztanak” a visszafelezést, „nyil”-nak az elesebb szót. „Vezérnek” azt, aki a legjobban győzi tudóval és hanggal, „hátornak” azt, aki a legneveletlenebb. Oh, hogy kaczaghatott a lelke belül e nagy gyerekek bohóságain.

Hanem hát neki is fel kellett szólalnia. Igen, neki is. Ami kötelesség, kötelesség. A tárczáját meg kell „védelmeznie”. Így mond-

ták a civilek. Nos, hát meg fogja védelmezni. S fekete szeme vészjóslólag villogott, mikor az első költségvetésnél elkezdtek zúhogni a kritikai kartácsok az ellenzék részéről. Felkelt, és azóta se volt ott talán olyan templomi csönd. No, hogy fog most ez a katoná bele-sülni a mondókájába.

Kiáll miniszteri székéből, hogy féltette künn legyen s ujjai közt a czeruzával, jobb karját meggörbíti ivben és beszélni kezd, mi-alatt délczeg felső teste inog és hajladozik jobbra-balra, hátraveti a fejét, előreszegzi a mellét, feloldalt dől, mintha kaszával akarna egy rendet kikanyarítani. Az egyik vállá lejebb esik, a másik följebb szalad s ez alatt, bár a magyar nyelvvel nagy hadilábon állt, egyszerre csak egészséges logika kezd kibontakozni a kényszeredett mondatokból, egy-egy rakéta sustorog, megvilágítva a csatát. A Ház ámul, egyre jobban ámul. „Nini, ennek a katonának esze van.” Aztán egy nehéz löveg jön, a logika vasszőgeivel telített bomba, mely valóságos zuzásokat visz végbe az ellenzék csatárvonalán. Riposztra riposzt, ötletre ötlet pattan... Űtésre szikra, mint a kőből. Űde, szokatlanul friss észjárás árad ki szavaiból. Van benne valami pikáns kaszárnyaiz, valami schneidig élelenség, de végtelenül vonzó és szeretetreméltó. A dilettantizmus pongyolaságával szerencsésen vegyül össze a mesterkéletlen egyszerűség és a szellem játszi-

sága. A katoná-miniszter már a szüz felszólalásával meghódította az egész Házat; még az ellenzék emberei is így szóltak:

— Kemény koponyája van; hanem azért majd csak betörjük!

S valóságos hajszát indítottak ellene, mely évekig folyt. A hatalmas Tisza, a félelmetes debatter, ekkor állt hatalmának tetőpontján, vele csak Apponyi mert kikezdeni és Szilágyi Dezső. A többi miniszterek „Tiszának irnokaj”, keveset jelentettek, a „generális” disponált, a generális védelmezte őket ha megtámadták, csak az egy Fejérváry vezette önállón a szakmáját, tehát a kisebb ellenzéki szónokok őt támadták, ez volt a divatos sport. De legyőzni nem bírták őt, hanem ezalatt ő győzte le a magyar grammatikát s lassan-lassan a legszivesebben hallgatott szónoknak nőtte ki magát, kinek egy-egy ötlete napokig dominálta a Házat s messze elszárynyalt az országba, hogy meggyőzőn, mosolyogtasson és kibékítsen. Mert volt valami édes bonhomia még a görombaságában is, melyek nem hagytak hátra maró sebet. Kierzett rajta, hogy nem gyűlöl senkit, hanem még talán azokat is szereti, akik közt szétűt.

Már a kadétiskolában arról volt nevezetes, hogy soha nem mondott olyat, ami nem igaz. Valóságos kis Bayard volt, a kerek asz-

rátussal vonult ki, hogy éberségével megakadályozza a karzati tüntetésnek újból való megismétlését. Ülés előtt a képviselők legnagyobb része a büffelben tartózkodott, melynek ablakai előtt — ezek tudvalevően a műgyetem udvarára nyílnak — nagy embertömeg volt összeszezsufolva. A technikai főiskola ifjusága ide jött elpanaszolni a baját, hogy a rendőrök mily kegyetlenül bánnak el velük. A láрма behatott a Ház folyósóira is, óriási izgatottságot keltve az ellenzéki képviselők sorában. Már-már beszédeket akartak hozzájuk intézni, amikor megjelent Szilágyi és intézkedett, hogy az ablakokat zárják el — és az ifjuság távozik az ablakoktól...

Benn a teremben csak későn kezdődött az ülés. Szilágyi foglalta el az elnöki széket. Ezzel biztosítva volt az ülés rendje. És csakugyan, amikor megrázta a csöngetyűt, szinte ünnepies csend állott be. Ebben a némaságban tette szóvá a tegnapi eseményeket, ezek fölött mély sajnálkozását fejezve ki. A tényálladék megállapítását kísérve meg, konstata, hogy nem tudott ráakadni arra, mi előzte meg báró Fejérvárynak azt a megjegyzését, mely a vihart támasztotta.

Erre nyomban jelentkezett Ivánka Oszkár és kijelentette, hogy ő szólt közbe, Hentzire czélozva.

— **Becsületszó határidőre, de ez nem volt a miniszterre vonatkozható.**

Ez tisztázva lévén, felkelt rögtön báró Fejérváry Géza és kijelentette, hogy miután elesik az a premissza, mely őt elragadta, ő egy percig sem késik a történetek felett sajnálkozását kifejezni és kéri a Házat, vegyék a dolgot úgy, mintha semmi sem történt volna.

Ez a férfias, lojális nyilatkozat lefegyverezte az egész Házat.

— **Ez teljesen elégséges** — jelentették ki valamennyien, mire az elnök az egész ügy felett napirendre tért.

Ami ezután következett, már nem igen tudta a Ház érdeklődését lekötöni. A ellenzék tagjai Fejérváryt nagy csöndben meghallgatták, majd később pedig nagyon bőséges témát szolgáltatott az ugynevezett rendőri „brutalitások” ez a soha ki nem fogyó sérelem, mely mindig pompás hézagpótlóul szolgál. Éltek is vele Holló Lajos, Visontai Soma és Ivánka Oszkár, de semmiféle nagyobb hatást nem értek el. Perczel nyomban kellő mértékére szállította le a rendőrség ellen intézett támadásokat. Hollónak, ki azt mondta a miniszterekre, hogy félnék, azt felelte:

— Ezt önnek nem volna szabad mondan, mert az én bátorságom fokmérőjét még nem állapították meg, de a l a z m é r ő t már feltalálták. Ebből a czélzásból, mely Holló egyik esküdtzéki tárgyalásáról vonatkozik, Holló lovagias ügyet csinált.

Később Perczel kijelentette, hogy a rendőrségnek azért is közbe kell lépni, hogy a tegnapihoz hasonló jelenetek a Ház karzatán ne ismétlődhessenek. Horánszky ismét házszabály-heccezet kísérelt meg, de Perczelnek és az elnöknek erélyes ellentállásán hamar meglőrt az új fenyegető vihar és így, három óra felé az ülés minden nagyobb emóció nélkül végződött.

A képviselőház ülése.

Szilágyi Dezső megnyitja az ülést, felolvastatja a jegyzőkönyvet, bejelenti az irományokat és azután rátér a tegnapi incidensre.

(Az elnök rendet csinál.)

Az elnök: Tisztelt Ház! Mielőtt a napirendre áttérnénk, kötelességem a tegnapi ülésen telmerülteket ebből a székben szóvá tenni (Halljuk! Halljuk!) A Ház tegnapi ülésén olyanok történtek, amelyek mélyen sértették a törvény és a Ház szabályainak rendelkezéseit és alkalmasak arra, hogy magukat azokat az alapokat megrendítsék, melyeken a Ház munkássága nyugszik. (Igaz! Ugy van! Halljuk! Halljuk!) A képviselő urak nyilváníthatnak tetszést és nem tetszést, de arra kérem, hogy most az egyszer minden ilyen nélkül ajándékozzanak meg figyelmükkel, mert nehéz dolgot kell rendbehozniuk. Méltóztassék tehát (Halljuk! Halljuk!) minden oldalon tartózkodni a tetszés vagy nem tetszés nyilvánításától. (Helyeslés.)

Tisztelt Ház! Kiemelem azt, ami a tegnapi ülés legnagyobb részét betöltötte, azzal kapcsolatban ráterek az azt megelőző közvetlen oknak látszó csemenyére a Háznak. (Halljuk! Halljuk!) A tegnapi ülésen a honvédelmi miniszter a beszéd birtokában volt. Az a törvény, amely sarkalatos törvény jelentőségével bír, és szabályaink rendelik, hogy a miniszter kihallgatandó. A Ház tagjai tudják, hogy ez nem történt, hogy a miniszter beszéde folytatásában, illetőleg befejezésében gátoltatott. Kötelességem, innen, erről a helyről megmondani, hogy ez törvényellenes, a törvénybe és házszabályainkba ütközik és hogy megtörtént, igen sajnálom, de abból hogy megtörtént, csak egy következtetést szabad vonni, hogy ilyen törvényellenes és szabályellenes eset többé ne ismétlődjék. (Föl-

kiáltások a bal- és szélső baloldalon: Ne adjanak rá okot! Halljuk! Halljuk!) Egy kis csendet kérek

Rá kell térnem az ezen jeleneteket közvetlen megelőzőt dologra és itt, nem lévén személyesen jelen, a gyorsírói jegyzetekre, illetőleg a hozzájuk jutott információkra kell támaszkodnom. A honvédelmi miniszter ur beszéde folyamán egy helyen nagy zaj és közbeszólások történtek. Mi volt ez a közbeszólás, azt a gyorsírói jegyzetek, amelyeket bekértem és amelyek előttem fekszenek, nem mondják. Mert a nyomozásból az derül ki, hogy bizonyos közbekiáltások történtek; ezekben a közbekiáltásokban a becsületszó is előfordul.

Mi volt tisztán ez a közbekiáltás, arra nézve különböző verziók vannak. A honvédelmi miniszter ur azt vélte hallani, hogy vele szemben azon kifejezés-használatot: „Becsületszó ön ne beszéljen!” (Fölkiáltások a bal- és szélső baloldalon: Nem mondotta senki! Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Elnök csenget.) A tisztelt Ház nekem segítségemre jön, hogy — amint mindnyájan óhajtnak s óhajtunk kell — a kérdés tisztáztassék, de kérem, segítsenek, hogy mindenekfelett nyugodtan és izgalom nélkül hallgassanak meg.

Mindenekelőtt erre a közbekiáltásra, amelyet a honvédelmi miniszter ur így vélt érteni és több képviselő is, akik itt a Ház közepén állottak, szintén, ha nem is ezt, mert a verziók eltérnek, de valamely hasonló közbekiáltást véltek hallani; a gyorsíróda jelentéséből azonban azt látom, hogy a gyorsíróknak, akik funkcióban voltak, egyike sem hallotta ezt a közbeszólást. (Tetszés a bal- és szélsőbaloldalon.) Erre a honvédelmi miniszter ur azt a kifejezést használta (Olvassa): „Ne adjanak előadást a becsület dolgában épen a becsületrontó és bojkottírozó párt részéről” és midőn a felkiáltások jöttek, hogy: Melyik párt? azt mondta (Olvassa): „Önök, már megmondtam, önök, akarnak még többet?” (Mozgás balfelől. Halljuk! Halljuk!) Csendet kérek! A képviselő urak helyeselték azt, mikor arra kértem, hogy nyugodtan hallgassanak meg és kérem, méltóztassanak ezt megtartani, akármilyen erőltetésbe kerül, de minden oldalról tartsák meg. (Helyeslés.)

Bojgár Ferencz: Hát csak tessék sietni az elégtétellel! (Mozgás. Halljuk! Halljuk!)

Az elnök: Kétségkívül ezek konnex nyilatkozatok, egyik a másikkal összefügg; kétségkívül ezen nyilatkozatok mindenike — az első is, ha megtörtént s épen ezt nyomozzuk, hogy megtörtént-e és természetesen, amig nincs tisztában,

tal valamelyik lovagjának egy itt maradt apródja. Egyenes lelke, férfias, komoly viselete, nyílt karaktere és az az urias mód, melylyel állását, növekedő tekintélyét viselte, kellett hogy meggyerje a környezetét, amelyben él — kivált ha magyar az a környezet. Mert a miniszterség (ámbar nem irigylendő kenyér) többnyire fejébe megy az illetőnek. A nagy csapásokat a gyenge szervezetek is megbírják, de a nagy dicsőségek az erős szervezeteket is megviselik. Innen van, hogy a legszeretetteljebb emberek ellenszenvesekké, sőt utálatosakká lesznek a hatalmi polczokon. A népszerűséget melyet egy egész életen át összekuporgattak, egy éjszaka veszti el, mint a luxenburghi gróf. Mennyivel értékesebb tehát az a népszerűség minden más népszerűség felett, melyet ez a katona szerzett egy olyan körben, ahol közismeretes az elfogultság a katonák ellen, egy olyan katona, aki még tevébe miniszter is! Lassan, fokról-fokra hódította meg az embereket, szinte egyenkint. Először csak egy ember mondta ki, talán az is félnéken, hogy mások ne hallják: „Ez a Fejérváry derék és kedves ember.” Aztán egyre többen és többen vették ezt észre. Nem az újságból olvasták, mint a divatos hazafiaknál, hanem más-más kerülő uton, más-más motívumokból elindulva, maguktól jöttek arra a meggyőződésre: „Bár csak sok ilyen

magyar ember lenne!” Egyszer csak mindenki érezte azt a szabadelvű pártban. És csak egy hang volt végül és egy érzés, mely őt a legderekabb magyar hazafiak közé emelte, ki meg tudta valósítani azt a nagy lehetetlenséget: hűneklenni a királyhoz, szeretni a hazát és a hadsereget.

Mikor a véderő vita idejében kiütött az ellenzéki nótá: „Abczug Csáky, Fejérváry” már akkor Fejérváry kedvencz minisztere volt a szabadelvű pártban. Csak az ellenzék fenekedett még rá a kétévi önkéntesség miatt. Ekkorra esnek józú replikái az ellenzéki támadásokra. Mint valóságos debatter vitte a szóharcot az egész ellenzék ellen.

Leginkább Thalyval folytatta nevezetes polemikáit. A vén kurucz folyton belebeszél a szavaiba, ami végtelenül irritálta Fejérváryt s csalta ki belőle az elmés szikrákat. Addig-addig ortályoskodtak ők ketten, hogy idők jártával megszerették egymást. Thaly, aki közel ül a bársonyszékéhez, annyira megszokta, hogy csak a Fejérváry beszédjei alkalmával van felvilványozva, egyébként ásitóz és unja magát, viszont Fejérváry, ha beszél, mindig Thaly felé fordulva beszél, sőt egyenesen ő hozzá intézi a szavait. Így viaskodnak, lándzsát vetnek már egy évtized óta a nagy labancz és a nagy kurucz — és egyiknek se esett azóta semmi baja.

Az egyházpolitikai időkben lomtárba került a Csáky-nóta s nem csak Csáky vergődött nagy népszerűsége, hanem Fejérváry is, aki Szapáry leszavazásánál Wekerleékhez csatlakozott s a felségnél is a liberális irányt képviselte olyan határozottsággal és férfias egyenességgel, mintha csak a bölcsőtől kezdve a mi levegőnkben, köztünk növekedett volna. Ezekben az időkben szerette őt meg és tanulta meg becsülni az ellenzék is és az egész ország magyarsága.

Egy egész essayt kellene róla írni, ha ezeket az időkét részletesen rajzolnók. Felhők borították az eget — a gróf Károlyi István akkori toasztjai szerint. A király haragudott ránk, még a saját tanácsosaira is, hűvös volt mindenki iránt, csak az egy Fejérváryt szerette még. S ez az egy is, ami részünkre állott, a gyanúsítottak, az elhagyottak mellé s azt az egész szeretetet, a mit egy fényes katonai multtal gyűjtött, mind felajánlotta a hazájának, hogy használhasson neki. Ilyen volt az „osztrák zsoldos” ezekben a napokban.

Még emlékszünk az izgatott órákra, a kínos tanácskozásokra a miniszterelnöki palotában, mikor a Wekerle kövér testére szabott frakkban naponkint háromszor-négyyszer is el kellett mennie Fejérvárynak a királyhoz, meglágyítani szívét s tolmácsolni a magyar nemzet óhaját.

hogy megtörtént-e, addig úgy kell mondanom: ha megtörtént — mindenike sértő és a Ház rendjének megsértését képezi. Kétséget kizáróan elválasztani a kettőt egymástól én igazságosan nem tudom, minthogy konstatálva nincs, hogy mi az, ami közbe kiáltott. De nem kételkedem rajta, hogy azok, a kik azt vélték hallani, hogy az a becsületsértő nyilatkozat történt: „a becsületről én ne beszéljen” ezt egészen jóhiszeműleg mondják. (Mozgás bal-felől.) Én nem tehetek tehát egyebet, mint hogy felszólítsam . . .

Holló Lajos: Hogy jelentkezzék!

Az Elnök: . . . igen, hogy jelentkezzék, mert aki egy sértő közbekiáltást tett, amely visszatorlást vont maga után, az azt hiszem, midőn én felszólítom, jelentkeznit fog és megmondja: ezt mondta-e vagy nem ezt mondta. (Helyeslés és tetszés.)

Én tehát felszólítom azt, aki közbekiáltott, mondja meg, ezt mondta-e, vagy nem ezt mondta, Felkiáltások bal-felől: Azt senki se mondta!

(Ki mondta?)

Ivanka Oszkár: Tisztelt képviselőház! Én voltam az egyik közbekiáltó. Midőn a honvédelmi miniszter ur azt mondta, hogy Hentzi csak addig volt köteles becsületszavát megtartani, amíg a magyarok Budán voltak, ezen kijelentés után közbekiáltottam, becsületszó határidőre. (Ugy van! bal-felől.) Ezt kiáltottam közbe és ezt adom a tisztelt elnök ur tudomására. (Helyeslés bal-felől. Mozgás.)

Az elnök: Kérem . . . (Mozgás. Felkiáltások: Halljuk az elnököt!) ez nem az a közbekiáltás, melyet hallani vélték, a képviselő urak, akik itt álltak és a honvédelmi miniszter ur. (Mozgás. Halljuk! Halljuk!) Én meg vagyok győződve, hogy nincs a Háznak egy tagja sem, ki, ha azt mondta volna, el ne vállalná. (Élénk helyeslés balról.)

Ivanka Oszkár: Meg meri itt mindenki mondani, amit mondott!

Az elnök: A képviselő urak mindig kommentárral kísérik, amit én mondok. Még akkor se kísérik kommentárral egy oldalról sem, ha helyeslik. (Halljuk! Halljuk!)

Igy lévén a dolog, azt látom, hogy bár az a közbekiáltás is helytelen, mert felheszakítani a szónokot csak az elnöknek szabad, de semmi esetre sincs becsületsértő jellege. (Ugy van! bal-felől.) Már most így lévén konstatálva, mi történt a közbekiáltások alatt, a honvédelmi miniszter ur

erre az incidensre nézve kíván nyilatkozni. (Mozgás bal-felől.)

Horánszky Nándor: Csak erre kérjük, semmi másra!

Az elnök: Kérek csendet! Minél kényesebb és minél több tekintetet érdemel egy ügy, annál több nyugodtsággal kell elintézni.

(A miniszter szól.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Tisztelt Ház! Azt hiszem, a tisztelt Ház emlékezni fog arra, hogy én a multkor, azt hiszem pénteki, valamint tegnapi felszólalásomban is igyekeztem, amennyiben egy bizony nem könnyű kérdéssről volt szó, lehető objektivitással és nyugodtsággal beszélni. (Ugy van! jobbfelől. Mozgás bal-felől. Halljuk! Halljuk!) Azt hiszem, ennek elismerését még az urak sem tagadhatják meg. (Halljuk!) Tegnap, amidőn arról volt szó, — Hentaller képviselő ur felszólalására való válaszómban — hogy Hentzi Budán fogva volt és becsületszóra szabadlábban hagyatott, én ki akartam volt magyarázni a tisztelt Háznak, mennyiben érvényes a becsületszó a hadijog szerint ily alkalmakkor, mennyiben nem. (Mozgás bal-felől.) De az urak — már bocsássák meg — kicsit tüzesek voltak és azonnal közbekiáltottak és így nem voltam képes még befejezni sem a megkezdett mondatot. Így történt azután, hogy a nagy lármában azt véltém hallani és pedig a tisztelt Ház ezen oldaláról (A baloldalra mutat), hogy valaki azt kiáltotta közbe: Becsületszóról én ne beszéljen! Hát azt hiszem, nincs senki köztünk, aki önértetes ember, aki hosszú életpályára hivatkozhatik, aki ily közbekiáltást nyugodtan zsebretegná. (Ugy van! jobbról.) És ez, hogy azt véltém hallani, ez volt egyedi oka kitorésemnek.

Már most kérem, tisztelt Ház, hogy ha önök (A baloldalra mutat), kik erre a részben legkompetensebbek, kijelentik azt, hogy e közbeszólás nem történt meg, hogy én ennél fogva rosszul értettem: akkor egész kijelentésem hasonlóképen félreértésen alapszik.

Horánszky Nándor: Visszavonást kérünk, semmi más! (Nagy zaj. Halljuk! Halljuk!)

Az elnök: Kérem, képviselő urak, tessék végighallgatni. (Folytonos zaj bal-felől.) Kötelességük végighallgatni! (Halljuk! Halljuk!)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Én azt hiszem, hogy minden egyes képviselő ur meg van győződve, hogy vagyok az az ember,

aki, ha belátja, hogy esetleg nem helyesen cselekedett, azt elismeri és esetleg még bocsánatot is kér. (Tetszés. Halljuk! Halljuk!)

Miután ezen közbeszólás az urak kijelentése szerint nem történt, én ezennel kijelentem, hogy kérem a tisztelt Házat tudomásul venni azt, hogy valamint a tisztelt elnök ur sajnálatát fejezte ki az iránt, hogy ezen incidens egyáltalában történt tegnap, úgy a magam részéről is kijelentem sajnálatomat, hogy ezen incidens egyáltalában megtörtént . . . (Élénk éljenzés a jobboldalon.)

Az elnök: Kérem, tessék meghallgatni!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: . . . és hogy ezen incidens történt, hogy én ezen kijelentést ezen pártra vonatkozólag mondtam (a baloldalra mutat) és kérem a tisztelt Házat, tegnapi kijelentésemet ki nem mondottnak tekinteni. (Általános helyeslés, tetszés. Hosszantartó zajos éljenzés és taps a jobboldalon.)

Az elnök: Ennél fogva, tisztelt Ház, az egész incidens elintézettnek tekinthetjük (Helyeslés.) és kérem a képviselő urakat, erre többé ne térjenek vissza. (Helyeslés.)

(A tegnapi beszéd.)

Az elnök: A napirend előtt kért szót a honvédelmi miniszter ur a Hentzi-ügyben való nyilatkozására. Múltóztassék szólani. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Tisztelt képviselőház! Múltóztassék megengedni, hogy ott folytassam felszólalásomat . . . (Nyugtalanlás a szélső baloldalon.)

Az elnök (Csengel): Kérek csendet!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: . . . ahol tegnap abbahagytam.

A felháborodás Hentzi ellen onnan van, az egyik tétel az, hogy becsületszavát állítólag megszegte Budán, akkor, midőn, mint hadi fogoly vizsgálat alatt lévén, ott tartózkodott Budán. Már most az egész világ részéről elismert hadi jog szerint, hogyha valaki, mondjuk, egy fogoly tiszt, becsületszavát adja az ellenfélnek, hogy ő a hadjárat alatt többé fegyvert nem fog ellene, akkor az érvényes az egész hadjárat tartamára; ha pedig úgy, mint az Hentzinél történt, becsületszavát arra adja, hogy fogsága alatt, a törvényszéki vizsgálat tartamára nem hagyja el azon helyet, ahol tartózkodik és ezen az alapon azután szabadlábba helyeztetik, akkor ennek a hatálya nem terjed ki az egész hadjáratra, hanem csak addig, míg az illető, mondjuk, tényleg az ellenfél hatalmában van.

Már most mi történik ily esetben? Ily esetben, háboru idejében, ha, teszem fel, az otlévő helyőrség kénytelen elhagyni helyét, két eset le-

Ah, akkor volt ez a katona a legnagyobb, mikor abban a kopott lötyögős frakkban járt a miniszterelnöki palotából a királyi kastélyba és onnan vissza olyan propozíciókkal, melyekre a király homloka ránczokat vetett.

De hát a hazájáért tette. S bizonyára nem kíván érte jutalmat s nem is jár neki. Egy olyan gentleman, mint Fejérváry, mindent azért tesz, mert az adott esetben nem tehetett mást. S ezzel vége. Nem is akarjuk mi őt ezért dicsérni, csak megjegyezzük, mert elégtételünkre szolgál, hogy az ő fényes karriéréje a politika hálátlan mezején az egyetlen megnyugtató pont. Mert dacára annak, hogy egészen a kouliássák mögött folyt le a Fejérváry működéséből az, ami történelmi és maradandó, a nemzetben volt annyi szímat és látás, vagy sejtélem (nem tudom, minek nevezzem!), hogy kiérezte benne a legbecsebb államférfiak egyikét és szeretetének szárnyaira vette.

A tűnődő ember, aki kétségbeesve nézi az örökké működő guillotinet a politikában, a politikusok kopását, leórlését, a bűnöket, melyeknek halleluját zengenek és az erényeket, melyeket megköveznek, a tűnődő ember meglepetve áll meg a Fejérváry karriéré-jénél:

— Hát mégis érdemes komolyan dolgozni a közügyekben?

Mindenki szerette már Fejérváryt, ellenség, jóbarát. Mindenki őt magasztalta. A képviselők, még a kurucok is így szólnak immárróla: „Hej ha nyolcz ilyen miniszter volna egy országban!” Dicsősége zenithjén áll. Több már nem lehet. Ejh, dehogyan nem!

Jöttek a Krieghammer-glossák s úgy esett a dolog, hogy neki kellett a közös hadügyminisztert megrónia, hogy nem szerencsésen választotta a kifejezéseit.

Erre lett aztán igazi ujjongás, mámor.

— No most már egészen a mienk Fejérváry. No, csak hogy egyszer beleharapott ő is a katona-husba, ha megkóstolta, ezentul már ő is farkas; egy asztalnál eszünk.

Majd kiugrott a bőréből örömeiben az öreg Thaly, meg a kurucok, meg a labancok, meg mindenki, ahová csak elvitték a nagy hirt az ujságok. Bizony, minden ember azzal a gondolattal feküdt le aznap este: „De hiszen, kemény legény a Fejérváry!”

Hanem mind ez, amit itt nagyjában vázoltunk gazdag és hasznos életéből, mind meg nem gátolta, hogy a tekintetes obstrukció tegnap és ma föl ne falja őt s azt ne kiabálja rá: „Osztrák zsoldos!”

Amint ott állt a Házbán tegnap éjjel a jelenetek alatt, mindig kevélyebben és méltóságosabban, utoljára már meghajolva, de nem úgy, mint

a lakájok, hanem mint a spanyol grandok, úgy, hogy a háta hajlott be félvíven hátrafelé és amint ott állt ma reggel, még nemesebben mint egy Lancelot, ki igazságot tesz önmaga és az ellentelei fölött, mindezek a dolgok eszembe jutottak és az ő ragyogó pályafutása elvonult előttem.

És sokat nem adtam volna, ha ennek a derék nemes embernek a lelkébe pillanthatok most, hogy mit érez belül e kellemetlen szituációban. Hogy gondol-e arra: mi ér többet? A nemzetet szolgálni, vagy a királyt? Vagy semmit se gondol? Hiszen olyan nyugodt, olyan csendes, mintha csak ebéd után nyújtózkodnék egyet.

A véletlen úgy akarta, hogy a szomszédom is épen erre gondolhatott, mert halkan így szólott hozzám:

— Csodállak, hogy egy csöppet sem vagy ideges, kegyelmes uram.

A gavallér miniszter, aki soha se hazudott, mosolyogva felelte, ugyancsak olyan halkan:

— Dehogyan nem vagyok ideges. Csak nem látszik rajtam, mert inkább meghalok, mintsem mutatnám.

. . . És ilyenkor megint előáll a már egyszer lecsitított ékepszis: „Hát még sem érdemes dolgozni a közügyekben.”

hatséges. Az egyik az, hogy az elvonuló csapat magával viszi ezen vizsgálat alatt álló, vagy nem is vizsgálat alatt álló foglyot; a másik az, hogy, ha elmegy a csapat, ezzel megszűnik a hatálya az adott becsületszónak és az illető fel van jogozva, ha a saját csapatja, amelyhez tartozandónak véli magát, bevonul, hogy ahhoz megint hozzácsatlakozzék. Így történt az a szerencsétlen 1848-49-iki események (Egy hang a szélső baloldalon: Dicsőséges volt az!) és félreértések alatt, az ezek folytán keletkezett háborús idő alatt igen számos magyar tiszttel is, akik az osztrák hadseregnél fogva voltak; az osztrák helyőrség elvonulván onnan, azok a tisztek, akik visszamaradtak, visszamentek magyar csapatjaikhoz.

Holló Lajos: Újabb akta került elő!

Az elnök: Kérem a képviselő urakat, ne szóljanak közbe.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Bátor voltam felemlíteni a múltkor azt is, hogy azon sulyos időkben, amelyekben akkoriban éltünk, akkoriban a pletyka, a hamis hírek terjesztése divatos volt, nemcsak a magyar hadseregben, hanem az osztrák hadseregben is, ép úgy, mint Európa minden államában az akkori viszonyok között. De abból, hogy ilyen hírek terjesztettek, nem következik még, hogy azok igazak is. És ismétlem, meggyőződésöm szerint a történelemírő arra lesz hivatva, hogy itt az igazságot kiderítse.

Legyenek kegyesek meghallgatni az urak, annak a bebizonyításul, hogy mily zűrzavar uralkodott akkoriban, egy rövid közleményt, amely az akkori „Pesti Hírlap“-nak 1849. május 30-iki számában jelent meg (Olvassa): „Bécsben az ottani téparancsnok egy plakátot adott ki — tehát az osztrák katonai téparancsnok — „e plakát szerint Hentzi áruló volt, árulással jászta a várat a magyarok kezére, elárulta császáráját, akinek hűségét esküdött, elárulta az osztrák birodalmat, mely őt fényes helyzetére méltatta. E bűnéért ő és hátrahagyott családja örökre meghélygeztettek, megbecstelenítettnek nyilvánították és bárba ő átkos áletét polgyóval végző ki, elvégre maga is átlátrán gyalázatosságát, de emléke örökre meggyalázott leend. Aláírva: Böm, téparancsnok.“

Polczner Jenő: Szobrot neki!

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Méltóztassanak igazságosnak lenni, tisztelt képviselő urak, én ezt Hentzit illetőleg csak azért hoztam fel, hogy akkoriban még magasrangu urak is azon téves nézetben voltak, hogy Hentzi hazáruló és esküszegő volt. (Egy hang a szélső baloldalon: De minek védik a magyar parlamentben! Ne bolygassuk ezt!)

Csak tisztázzuk a dolgot, a mint lehet, más ezélfom nincsen; nem akarok senkit sem kapaciztatni, én csak hivatalos történelmi aktákból és könyvekből beszélek, nem teszek azokhoz semmit, nem is veszek el belőlük semmit. (Mozgás a szélső baloldalon és zaj.)

Kérem önöket, méltóztassanak Klapka beszédének csak épen erre vonatkozó passzusát meghallgatni. (Olvassa): „Leonidás seregével az utolsó emberig védelmezte a szorosokat, hogy hazájának ideig nyerjen véderejének összegyűjtésére. Os-Budavárának parancsnoka Hentzi tábornok, született magyar léteire elárulta hazáját és fegyverét az esküszegés szolgálatában forgatá; de minden becsületes magyarnak tisztelettel kell Hentzi nevét említeni, mert vitéz katona volt“ és azután indokolja tovább. (Mozgás balfelől.) Már most kérem, hogyha egy olyan ember, mint Klapka György, kinek kitűnő és gyöngye oldalai voltak — azokat nem bolygatom — hanem akiről minden barát és ellenség kell, hogy elismerje, hogy a rábizott katonai feladatot fényesen megoldotta, amennyiben július 13-ától egészen október 15-ig. És mintán azt hangsúlyozták onnan, hogy magyar történelmi alakoknak emlék-szobrot nem állítanak, kérdést intéztek a tisztelt urakhoz: Bocskay, Bethlen Gábor németek-e?

Thaly Kálmán: Hát Rákóczy?

Justh Gyula: Én Hentzi védelmét nem hallgatom! (Zaj.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Én meg vagyok győződve, bármit is mondanak az urak, részben megengedem meggyőződésből, mert fiatal korukban mindig azt hallották...

Kubik Béla: Bizony azt a tejet szittuk. (Zaj.)

Az elnök: Kérem Kubik képviselő urat, ne szóljon közbe! (Helyeslés.)

Polczner Jenő: Ez nem lovagiasság. (Zaj.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: Meg vagyok győződve, hogy önök is így gondolkoznak e részben, mint magam.

Kubik Béla: Isten őrizzen! Dehogy gondolkozunk úgy. (Mozgás jobbfelől.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter:

Kérem tehát az urakat, legyenek szivesek mások jogosult érzelmeit is ép úgy kimélni, valamint maguk megkövetelik, hogy jogosult érzelmeik mások által kiméltessenek. Kérve kérem az urakat, legyenek szivesek letenni ezen ügyet egyszer s mindenkorra a napirendről... (Helyeslés jobbfelől.)

Polczner Jenő: Vigyék el a Hentzi-szobrot Bécsbe! (Zaj.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: ... a nemzet nyugalmára. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

(Klő a szó?)

Az elnök: Asbóth képviselő ur miben kér szót?

Asbóth János: Tisztelt Ház! (Zaj.)

Az elnök: Kérem, még nem térhetünk át a napirendre.

Asbóth János: Tisztelt Ház! (Mozgás és zaj.)

Az elnök: Kérem, még vannak feljegyzve napirend előtti felszólalásra: Holló Lajos és Visontai Soma képviselő ur!

Asbóth János: Tisztelt Ház! (Mozgás jobbfelől.)

Az elnök: Hocsánatot kérek, még nem adom meg a szót; előbb jöjünk tisztába az ügygel.

Asbóth János: Személyes kérdésben!

Az elnök: Kérem még nem adtam meg a képviselő urnak a szót!

Holló Lajos és Visontai Soma képviselő urak az ülés megnyitása előtt bejelentették, hogy ők engedélyt kérnek, én megígértem, hogy a Ház elé fogom vinni az ügyet. Más képviselő ur nekem nem jelentette ezt be. Ennélfogva a szólás sora volna Holló Lajos képviselő uron, de mindenekelőtt a Ház engedélyt fog kelleni kikérni. Tudom és ezt csak bizonyos urak megnyugtására jegyzem meg, hogy mentelmi esetet akarnak bejelenteni. Én azonban figyelmeztetem azokat a képviselő urakat, hogy mivel mentelmi eset bejelentésére házhatározat szükséges és mivel napirend előtti felszólalásra határozat nem hozható, ezt a bejelentést halasztják akkorra, amikor napirendre kerül a sor. (Helyeslés.)

Rakovszky István: Már fél kettő van kérem, és azután elesünk a jogtól.

Az elnök: Kérem, nem esnek el a képviselő urak a jogtól, mert egy perc alatt megtörténhetik az, az ülés végén is.

Sima Ferenc: Tisztelt képviselőház! Emlékeztetem a tisztelt Házat, hogy tegnap, illetőleg ma, mikor a képviselőház nagyérdemű elnöke a Ház ülését bezárta, minden vonatkozás nélkül a honvédelmi miniszter urra egyáltalában határozatilag ki lett mondva, hogy a napirendi vita fogja a holnapi ülésnek tárgyát képezni. (Helyeslés a szélső baloldalon.) Ez volt a Ház határozata. Én a tegnapi napirend előtti vitához fellevén írva... (Zaj.)

Az elnök: Csendet kérek; nem vagyok képes hallani a felszólalásokat, ha itt konverzálnak.

Sima Ferenc: ... és a Ház nekem erre tegnap a jogot megadta, a honvédelmi miniszter ur is beszélt előttem, én a magam részéről ma kérem, hogy a napirend előtti vitára vonatkozó beszédemet elmondhassam. (Felkiáltások a szélső balon: Nem is kell kérni!) Én semmi mást nem kívánok, mint amit a Ház határoz. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Az elnök: Kérem, méltóztassanak meghallgatni. (Halljuk! Halljuk!) Nem arról van szó: Én, mondhatom, tapasztaltam, hogy a Ház nemcsak liberális, hanem igen liberális a szó megadásában, de méltóztassanak meghallgatni, hogy mit enuncziált tegnap az elnök. (Olvassa.)

(A tiltások.)

Holló Lajos: A müegyetemet bezárták és egész szakasz rendőr akadályozta meg a hallgatókat, hogy a tanintézetet elhagyják. Az egész udvar tömve volt müegyetemi polgárokkal, akiket az udvarra a rendőrség internált. Sőt a rendőrök az udvarba is behatoltak, karddal, revolverrel támadtak ellenük s fenyegették őket. Ezt a sérelmet akarta tudomására hozni a képviselőháznak.

Perczel Dezső belügyminiszter: Kérem a tisztelt Ház szives engedelmét, hogy Holló Lajos képviselő ur most elhangzott felszólalására azonnal megadhatom a választ. (Halljuk! Halljuk! A dolog nem úgy áll, ahogy a tisztelt képviselő ur előadta. (Zaj a baloldalon.) Távrolról sem jut az senkinek sem eszébe, hogy az ifjuság tetszés vagy nem tetszés nyilvánulását, ha kellő korlátok között marad, befolyásolni akarná. Egész közönséges utcai kiáltásról van szó. (Zaj a bal- és szélső baloldalon.) Először nemcsak a rendőrség jelen-

téséből tudom, de a véletlen úgy hozta magával, hogy a miniszterelnök urral egy kocsiiban jöven be a Házba, a müegyetem kapuja előtt, három öködi nagyságu kö érte a kocsit. (Nagyzás.) Ha kételkednek, méltóztassanak oda menni. (Zaj a bal- és szélső baloldalon.)

Bolgár Ferenc: Mindegyik kö ára egy millió!

Az elnök: Kérem Bolgár képviselő urat, ne szóljon közbe!

Perczel Dezső belügyminiszter: Tessék megnézni a kocsi lakkozását, még most is látszik a sérülés. (Derűtség a bal- és szélső baloldalon.)

A második az, hogy itt azok az urak, akik a képviselőház buffetjében, vagy miniszteri szobájában voltak, mind láthatták, hogy az egész és fél téglákat és a fűtőanyagból megmaradt salakot marokszámra vették és azzal igyekeztek véleményüket nyilvánítani. (Ellenmondások a bal- és szélső baloldalon.) Én azt hiszem, hogy ebben a tekintetben (Zaj. Elnök csenget.) sérelem senkin sem esett. Itt csak az történt, amit a rend feltétlen biztosítására mindenkor meg kell tenni. (Helyeslés a jobboldalon.) és ami mindig meg fog történni mindenkinek a személyes oltalmára, üljön az illető itt, vagy amott. (Helyeslés jobbfelől.) Én azt hiszem, hogy nem képezheti egy képviselő feladatát sem az ifjuságot szerencsétlenségbe sodorni akarni, vele harangurozni, de a felelősséget másokra háritani. (Zaj.) Meg vagyok arról is győződve — bár még nem vizsgáltam meg az esetet, — de abból, a mit láttam az uton és a miniszteri szobából, mire izlésem nem engedi, hogy reflektáljak, de aminek nyomait azonban ott találhatják, — a rendőrség nem ment tul azon a hatáskörön, amely feladata (Helyeslés jobbfelől) és hogy jövőre is teljesen eleget fog hivatásának tenni. (Helyeslés jobbfelől. Zaj a baloldalon.) S most be is fejezhetném felszólalásomat, ha Holló Lajos képviselő ur jónak nem látott volna itt egy olyan szót használni, amelynek felemlítését leginkább neki kellett volna kerülni. (Mozgás a baloldalon.) A félelemről szólt, ugyanis mondván, hogy a kormányt ez indította arra. Én nem tartozom azok közé, aki egyéni tulajdonságaimmal, ha van egyenéhány jó, dicsekedni, vagy hetvenkedni szeretnék; de azok, akik ismernek engemet, úgy ismernek (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.), hogy amikor a félelem és bátorságról van szó, nekem talán a közöpmértéknél több jutott. (Zaj a baloldalon. Ugy van! jobbfelől.) Nagyon sajnálom, hogy a tudomány még nem jutott odáig, hogy a félelem, vagy bátorság fokmérőjét feltalálta volna, de arra utalhatok, hogy a lázmerőt már feltalálta. (Helyeslés a jobboldalon.) Ezt kívántam megjegyezni a tisztelt képviselő ur felszólalására. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Holló Lajos személyes kérdésben kijelenti, hogy ő nem egyéni bátorságról, hanem politikai bátorságról szólt. A Ház megítélésére bizza, nem teljesíti-e ő honfiai köteleességét bátran és rendületlenül.

Perczel Dezső belügyminiszter: T. Ház! Ivánka Oszkár: Halljuk a fenegyereket! (Derűtség a bal- és szélsőbaloldalon.)

Az elnök (Csenget.): Kérem a képviselő urakat!

Perczel Dezső belügyminiszter: T. Ház! Holló Lajos képviselő ur előbbi felszólalásának dacára megismételte azt a kérdését, hogy az internálás, mely a müegyetemre fennállott, megszűnt-e? Hát internálásról szó sem volt, mint az előbb is említém, hanem a müegyetem rektorának, tanári karának felhívása hiábanvaló lévén arra, hogy a müegyetemi hallgatókat rendre és a törvény korlátai közti viselkedésre bírják, a müegyetemi előadásokat beszüntették és ez a müegyetem rektorának kérésére és hozzájárulásával tétetett.

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: Tisztelt Ház! Amikor a tisztelt belügyminiszter ur első felszólalását megtette, egy közbekiáltó képviselő ur azt jegyezte meg, hogy a kultuszminisztert pedig éljenzették. (Felkiáltások balfelől. Igen!) Midőn itt a miniszterek számára fen-

tartott szobában tárgyaltam a műegyetem rektorával a teendő intézkedések tárgyában, az ablaknál tárgyalván, nagy csoport ifjúság állt az ablak előtt és ott valami zajt én is hallottam.

Pichler Győző: Éljenek!

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: De mivel azt méltóztatik mondani, hogy az éljenzés volt, nehogy hallgatásomat úgy magyarázzák, hogy én pedig eljárásukat helyeslést, kötelességem e tárgyban nyilatkozni.

Pichler Győző: Most már nem éljenek (Nagy derűtség.)

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: Az egyetem autonóm rendészeti jogának gyakorlása úgy a műegyetemnél, mint az egyetemnél az egyetemi hatóságok feladata; de ha az egyetem polgárai kihágást és általában büntetendő cselekményeket követnek el, amint állítólag a jelen esetben követétek, sőt az ablakból kitekintve, felfülről is dobáltak követ, akkor, bocsánatot kérek, a rend fenntartása érdekében a rendőrség beavatkozása helyén volt. (Zaj balfelől. Elnök csenget.) Én a műegyetem rektorát kerestem és kérdeztem tőle, hogy képes-e a rendet fenntartani a rendelkezésére álló eszközökkel, mert ha nem, jogában van a rendőrség beavatkozását igénybe venni, de e nélkül is a rendőrségnek jogában van behatolni, ha az egyetem falai között büntetendő cselekmény követett el. (Helyeslés jobbfelől.) Most pedig azt az intézkedést tettem, hogy mindaddig, míg ilyen tüntetések történnek és különösen még a műegyetem udvarán, itt a képviselő urak előtt tüntetnek, az előadások szüneteljenek. Én személyesen intettem a képviselőház ablaka előtt összegyűlteteket, hogy távozzanak, mert ha nem, a rendőrség fog beavatkozni. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Elég rossz!) Hogy szükség volt-e arra, hogy a rendőrség a tüntető csoport eltávolításánál beavatkozzék, azt nem tudom, mert azóta itten ülök.

Kötelességem volt ezt előadni, nehogy bárki is úgy magyarázza, mintha a kultuszminiszter e tekintetben a kellő eréllyel el nem járt volna. (Helyeslés jobbfelől. Zaj balfelől. Elnök csenget.)

Visontai Soma sérelmet lát abban az eljárásban is, melyet a rendőrség tegnap este az ifjúság ellen elkövetett. Az utóbbi időben a rendőrség nemcsak hogy a rendet nem tartja fenn, hanem éppen ellenkezőleg folytonosan a rendet zavarja.

Perczel Dezső belügyminiszter: Tisztelt Ház! Leszek oly bátor Visontai Soma képviselő ur iménti felszólalására, mely sok tekintetben rokon Holló Lajos képviselő ur felszólalásával, a választ azonnal megadni. (Halljuk!) Én nem tudom, hogy a képviselő ur figyelemmel kíséri-e a tüntetéseknek fejlődési mozzanatait. A képviselő urak közül vannak olyanok, kik foglalkoznak ily dolgokkal és visszaemlékeznek, hogy úgy a véderővitában, mint a Janszky-ügyben és későbbi éppár ily tüntetésnél micsoda szerencsétlenség volt az egyesekre és a közre... (Zaj a szélső baloldalon.)

Az elnök: Csendet kérek!

Perczel Dezső belügyminiszter: ... általában micsoda rendkívüli kalamitás az magára a fővárosra és a főváros polgárságára (Felkiáltások balfelől: A kormányra!), ha az ily tüntetés, bár törvényes, de kellő eréllyel el nem folytatják és napról-napra fokozódó intenzivitással — szabad azt mondani — metie-szerűleg üzetik. Azok az urak, akik lelkiismeretességükkel megegyeztetetőknek találják, hogy az ifjúságot beugrassák és harangürozzák. (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Az elnök: Kérem Szalay képviselő urat, ne szóljon közbe.

Perczel Dezső belügyminiszter: Ha a felelősségrevonás következik, magára hagyják őt és látják, hogyan tette tönkre egész jövőjét. (Nagy zaj a bal- és szélső baloldalon.) A rendőrségnek — igazán van Visontai képviselő urak — az az első kötelessége, hogy preveniáljon és éppen ezért tette tegnap is, hogy preveniáló intézkedéseit teljesen törvényesen, kellő tapintattal (Nagy zaj a bal- és szélső baloldalon), de egész eréllyel hajtottá végre.

S ebben a tekintetben biztosíthatom a képviselő urat, hogy ameddig a tetszésnyilvánítás a kellő formák közt marad, senkinek az ellen észrevétele nincs, de aki visszaemlékezik azokra a jele- netekre, melyek tegnap ebben a Házban lefolytak, megnyugvással nézhetett a mai nap fejleményei elé? Volt-e ehhez hasonló (Felkiáltások jobb felől: Soha!) és a parlamentarizmus történetében milyen jelzővel illethetik a tegnapi napot és a gyűlés be- zárását? (Nagy zaj a bal- és szélső baloldalon. Zajos felkiáltások jobbfelől: Önök csinálták! Rendre! Rendre!)

Az elnök (Csenget): Csendet kérek!

Ivánka Oszkár: Kell önöknek még több? Nem volt elég tegnap? (Folytonos zajos felkiáltá- sok a bal- és szélső baloldalon: Rendre! Rendre! Nem tűrjük! A Ház napirendre tér! Üljön le! Ki vele! Szünni nem akaró zaj. Elnök ismételtén csenget. Zajos felkiáltások: Halljuk az elnököt!)

Az elnök (Csenget): Valami kifejezés miatt itt fel vannak háborodva. Én nem hallottam semmi olyan kifejezést. (Nagy zaj balfelől. Halljuk! Halljuk!) Kérem, méltóztassék a miniszter urnak is- mételni, amit mondott.

Perczel Dezső belügyminiszter: Tisztelt Ház! Én azt mondtam, hogy az az intézkedés, amelyet a rendőrség preventívá tett, azok után, amik tegnap este — az ülés bezárása után — ebben a Házban történtek. (Folytonos zaj és el- lenmondások a bal- és szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Hock János: Azt mondtotta, piszkos nap volt! (Nagy zaj és nyugtalanság a bal- és szélső baloldalon.)

Perczel Dezső belügyminiszter: Nem azt mondtam. (Nagy zaj és felkiáltások a bal- és szélső baloldalon: Eláll! Eláll! Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Az elnök (ismételten csenget): Kérem a képviselő urakat (Folytonos zaj. Halljuk! Halljuk!), méltóztassanak kihallgatni a miniszter urat, hogy befejezze beszédét. (Zajos felkiáltások a bal- és szélső baloldalon: Ezért rendre kell utasítani!) Képviselő urak; majd konstatálva lesz, hogy mit mondott...

Perczel Dezső belügyminiszter: Nem azt mondtam.

Az elnök: Kérem, amint én hallottam, a mi- niszter arról beszélt, ami az ülés bezárása után történt... (Zajos ellenmondások a bal- és szélső baloldalon.)

Perczel Dezső belügyminiszter: Azt mon- dottam, tisztelt Ház, aki visszaemlékszik arra, ami itt tegnap lefolyt; én nem az ülésről beszéltem (Folytonos zaj és ellenmondások a bal- és szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobbfelől.), ha- nem az ülés bezárása után törtétekről, a mikor a karzati közönség itten inzultálta a Háznak egyik részét (Igaz! Ugy van! a jobbfelől. Nagy zaj. Nyugtalanság és ellenmondások a bal- és szélső baloldalon. Elnök csenget.); a mikor a karzati közönség énekelni kezdett a képviselőház termé- ben (Mozgás a jobbfelől. Felkiáltás a szélső- baloldalon: Jól tették! Elnök csenget.), amikor a képviselő urak nem mehettek szabadon ki a kép- viselőházból (Folytonos zaj és felkiáltások a szél- sőbaloldalon: Eláll! Eláll! Halljuk! Halljuk! job- felől. Elnök csenget.) s hogy akkor a rendőrség- nek a preventív intézkedése teljesen jogosult, tel- jesen törvényes volt.) Helyeslés jobbfelől. Nagy zaj és ellenmondások a bal- és szélső baloldalon. Felkiáltások balfelől: Eláll! Ki vele!)

Az elnök: Kérem a képviselő urakat, én nem hallottam olyan kifejezést, meg fogom majd nézni a jegyzeteket... (Nagy zaj a bal- és szélső baloldalon.) Méltóztassék meghallgatni! Ha az urak az elnököt sem hallgatják meg, nem tudom, akad-e ember, aki ennek a Háznak vezetésére vál- lalkozik. (Igaz! Ugy van! a jobbfelől. Halljuk! Halljuk! balfelől.) Most pedig méltóztassanak meg- hallgatni. (Zaj. Halljuk! Halljuk!) Már most ez be van fejezve. (Ellenmondások balfelől. Halljuk! Halljuk!) Én meg fogom majd vizsgálni: volt-e olyan kifejezés a beszédben, amely elnöki czen-

zura alá esik, vagy sem. De most, miután men- telmi esetek vannak bejelentve...

Ivánka Oszkár: A házszabályokhoz kívánok szólani! (Halljuk! Halljuk! balfelől. Nagy zaj és felkiáltások a jobbfelől: Halljuk az el- nököt!)

Az elnök: Kérem, nem lehet szólani; a napi- rend előtti felszólalásnak vége van. (Zajos ellen- mondások a bal- és szélsőbaloldalon.) Kérem méltóztassanak most a napirendre áttérni, hogy a men- telmi esetek bejelenthetők legyenek. (Felkiáltások a baloldalon: Ivánka Oszkár a házszabályokhoz kér szót! Halljuk! Halljuk!)

Ivánka Oszkár a házszabályokhoz kér szót. Kérdi a Ház elnökét, vajjon az ő beleegyezésével történt-e, hogy a jegyekkel ellátott közönséget a karzatokra nem bocsátották? Ő tegnap este be akart vezetni a karzatra néhány, jeggyel ellátott embert, de a rendőrség megakadályozta, sőt Kra- csányi kapitány helyke modorban beszélt vele is. Utóljára is Kardos elnök közbenjárását volt kény- telten kikérni.

A Sándor-utca és a Múzeum-kert kordonnal volt elzárva. Ezzel konstatálva van, hogy a Ház tárgyalásának nyilvánosságán sérelem esett.

Ugy értesült, hogy ma még éppen a karzaton ülnek a detektívek s a jeggyel ellátott egyének se tudtak a kordonon áthatolni. Kéri az elnököt, hogy a Ház tárgyalásainak nyilvánosságát állítsa helyre.

Az elnök: A Ház nyilvánossága abban áll, hogy azokat, akiknek jegyük van, a karzatra be- bocsátásuk. Azt a rend megkívánja, hogy csoporto- sulásokat meg ne töltsenek. Arra nézve van is, lesz is intézkedés, hogy képviselők minden zaklatás nél- kül a Házba jussanak.

(Még egy sértés.)

Horánszky Nándor: A Ház tegnapi ülésén felmerült incidens ma elintéztetett, minden párt megnyugvására. A belügyminiszter azonban jónak látta a tegnapi ülésre visszatérni s azt mondta... minő megítélés alá esik, milyen szóval illethető a tegnapi ülés lefolyása... Ez sértés. Minthogy pe- pig a mai napon befejeztnek tartja a tegnapi in- cizidens, konstatálnia kell, hogy a miniszter nyi- latkozata a legnagyobb tapintatlanság.

Gajári Ödön: Az a sértés!

Horánszky Nándor: A tapintatlanság kifeje- zést visszavonja abban a reményben, hogy az elnök az ellenzéknek elégtételt szolgáltat és a minisztert rendreutasítja.

Az elnök: Előbb tisztába kell hozni, monda- e a miniszter azt a passzust avagy nem.

Perczel Dezső belügyminiszter: Őt olyan embernek ismerik, hogy ha valamit állít, azt le nem tagadja. Ő nem a tegnapi ülésnek, hanem a teg- napi napnak eseményeiről mondta, az elítélő kriti- kát s azokat az eseményeket ítélte el, amelyek az ülés berekesztése után a teremben és a couloir- rokban történtek. (Óriási zaj balfelől.)

Az elnök: Kérem, a miniszter ur megma- gyarázza szavainak értelmét.

Kubik Béla: Elcsúrt! (Zaj.)

Az elnök (Csenget): Kijelentette, hogy nem az ülésben törtétekre, nem a képviselő urakra értette. (Mozgás és ellenmondások a bal- és szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk!) Kérem, minden ol- dalon, a másik oldalon is, ha valaki szavai értel- mét magyarázza, el kell fogadni. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Nem így mondta! Egy hang jobbfelől: Ugyan hallgasson ott!)

Perczel Dezső belügyminiszter: Kérem, megmondtam, hogy mit értettem... (Nagy zaj a bal- és szélső baloldalon.)

Bartha Miklós: Nem így mondta! (Zaj.)

Az elnök (Csenget): Méltóztassék csendben meghallgatni!

Perczel Dezső belügyminiszter: Hock János képviselő ur az előbb az állította, hogy én azt mondtam, hogy „piszkos”, hogy ezt a jelzőt hasz- náltam. Egy másik képviselő ur a „szégyenteljes” szót említette. Majd felolvasták a stenogramot és szó sincs benne ezekről. Kérem, ha számba vesszük és így értelmezzük mindazt, (Zaj a bal- és szélső baloldalon.) hogy ki milyen ítéletet alkot magának, vagy milyen jelzővel illeti az incidens-

akkor, méltóztassék elhinni, a képviselőházban minden második szónokot meg kell bélyegezni. Erre vonatkozólag akartam elmondani azt az egyszeri történetet. . . (Viharos zaj és ellentmondások a bal- és szélső baloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Éljen a szólásszabadság! Elnök csönget.)

Szép a szólásszabadság és látom, hogy virul, (Folytonos zaj a bal- és szélső baloldalon.)

Az elnök: (Csönget.) Csendet kérek!

Perczel Dezsd belügyminiszter: Tisztelt Ház! Ha én most a szólásszabadságnak ezen képviselőházban való uralkodásáról. . . (Felkiáltások a szélső baloldalon: Rendőrökkel! Nagy zaj a bal- és szélső baloldalon.)

Hát röviden befejezem azzal a mesével, (Folytonos nagy zaj a szélső baloldalon.) hogy az egyszeri gyermek atyjához ment és bepanaszolta bátyját, hogy milyen borzasztó gorombaságot mondott. Az apa azt hitte, hogy most tudja Isten, micsoda bakonyi kanászkaromkodás fog következni. (Szünni nem akaró zaj a bal- és szélső baloldalon), a gyermek meg azzal folytatta, hogy „azt mondta a bátyám“, hogy: „ki látta.“ Ez volt az a szörnyű gorombaság. Hát így értem én azt, hogy azt a kifejezést sértőnek találták. (Folytonos zaj a bal- és szélső baloldalon. Felkiáltások a jobboldalon. Éljen a szólásszabadság!)

Az elnök: Ha az urak így zajognak, lehetetlen az ellenőrzést gyakorolni. Én meg fogom nézni a gyorsírói jegyzeteket s azoknak tartalma szerint fogok eljárni.

A mentelmi bejelentések holnapra maradnak.

KÜLFÖLD.

A kiegyezés. A kiegyezési bizottság három albizottsága ma este ülést tartott. A bank- és valutajavaslatok tárgyalására kiküldött albizottságban az osztrák-magyar bank jelzőlog hitelostályának alapszabályai kerültek tárgyalás alá. A benyújtott módosításokat elvetették és az egész statutumot elfogadták.

A vám- és kereskedelmi szövetség tárgyalására kiküldött albizottság ma folytatta az áru-statisztikára vonatkozó törvényjavaslat tárgyalását. Hosszabb vita után a javaslat összes szakaszait elfogadták.

A galicziai állapotok.

(A Reischrathból.)

Az Osztrák képviselőház mai ülésén a galicziai kivételes állapotok kerültek megbeszélés alá. Az ülésen gróf Thun miniszterelnök hosszabb beszédet mondott a galicziai viszonyokról.

Az ülésről szóló tudósítás így hangzik:

Különböző előterjesztések, interpellációk válaszok és lemondások bejelentése után a Ház tárgyalás alá veszi Daszynski és Kozakiewicz indítványát, mely a kormány vád alá helyezését kéri galicziai kivételes állapot elrendelése miatt.

Daszynsky statisztikai adatok alapján eseteli a galicziai parasztság nyomorát és a slahciót teszi felelőssé a galicziai szomorú állapotokért. Érinti a galicziai kivándorlás kérdését és a Galicziában történtek másik okát a lakosság tudatlanságában látja. Nagy pusztítást tesz a pálinka is a galicziai parasztságban. Azt előre meg lehetett volna jósolni, hogy a tarasz véres kihágásokat hoz. Egy nem-szocialista lap azt írja, hogy Potoczek képviselő magával hozta Bécsből az engedélyt arra, hogy a zsidókat kifosszák és lemészárolják. A mozgalom éle a zsidók ellen irányult, de a történetekért a kormány és sajtója hibáztatandó.

Gróf Thun miniszterelnök: Engedjék meg, hogy néhány szóval Daszynski képviselő beszédével foglalkozzam. Egész beszédén a lázadás fonala húzódott végig valamennyi intézményünk ellen, nem kimélve egy kört sem, csak a saját pártját istenítve. Szemrehányásokkal illették a klerikális pártot, izgatott hangon beszéltek a lengyel klub és a lengyel nemesség lojalitásának hiányáról, holott teljes meggyőződéssel mondhatom, hogy az, aki ezt a beszédet mondta, nincs jogosítva arra, hogy a lojalitásról előadást tartson. (Tetszés bahról.) Belevonták a vitába a katonai hatóságot is, kvalifikálhatatlan

módon sértették a politikai adminisztrációt, sőt nemcsak egy ember ellen, hanem a politikai adminisztráció ellen is használtak olyan kifejezéseket, amelyek meg nem engedhetők. Szemrehányásokkal illették az el nem bocsátható bírói kart, amelyek azonban visszaesnek azokra, akik a vádatokat emelték. (Ellenmondás bahról.) Hogy mindez nem a kivételes állapot jogosultsága mellett bizonyít-e inkább, mint ellene, annak megítélését nyugodt lélekkel bízom a tisztelt Háza. (Közbeszólások bahról.)

Most, uraim, rátérek a tárgyra. Itt is meglehetősen röviden akarom magam kifejezni, mert hiszen kell is. A kérdést csak abból a szempontból itelem meg, adva vannak-e a feltételek arra, hogy a minisztérium ellen vádat emeljenek a kivételes állapot címén. És erről ugy kell ítéletet mondani, hogy szem előtt tartjuk az idevágó két törvény rendelkezéseit. Az egyik a miniszterek felelősségéről szóló törvény, amelynek 2. §-a — ha jól emlékszem — azt mondja, hogy a kormány ellen vád emelhető az esetben, ha a kormányt olyan vétke mulasztás vagy szándékos cselekedet terheli, amely miatt a birodalmi alkotmány, az egyes országok alkotmányának vagy a törvények megsértésével vádolható.

A mozgalom márczius 1-én és 15-én kezdődött Wieliczka-ban és környékén és mindinkább terjedt és hevesebbé vált. Mig eleinte csak abból állott, hogy beverték az ablakokat és — ha szabad mondanom — jelentéktelen vagyoni károkat okoztak, amennyiben elpusztították több kocsmá berendezését, később az események, egész július végéig, egyre fenyegetőbb jellegű öitöttek, úgy, hogy öt gyújtogatás, körülbelül 150 fosztogatás és számtalan lopás és vagyoni megkárosítás, sőt rablótámadás is történt. Minden kísérlet, hogy megfékezzék a félrevezetett nép mozgalomát. (Közbekiáltások bahról) . . . kérem a két urat, akik kérdésre intéztek hozzám, hogy a közbeszurt kérdés talán önmaguk feleljenek maguknak (Tetszés jobbról) . . . minden intés, a csendőrség szaporítása és katonaság kirendelése elégtelen volt arra, hogy gátat lehessen vetni e mozgalomnak. Több csendőrt kaszával és kődobással sobesítettek meg. A katonaság és a csendőrség, sajnos, kénytelen volt — és ezt mindnyájan egyképen a legmélyebben sajnáljuk — fegyverét használni, aminek számos áldozata lett. (Közbekiáltások bahról.) De ez csak arra mutat, hogy ez nem olyan ártatlan mozgalom volt és hogy épen akkor, ha mindaz helyes, amit Daszynski képviselő ur mondott, hogy itt voltaképpen egy félrevezetett és nem eléggé művelt népsztyályról van szó, ezek a jelenségek annál komolyabban veendők, mert épen ennél az osztálynál rendkívül nehéz aztán tisztába jönni azzal, hogy hol szünik meg az ily mozgalom. De nem arról van szó, hogy hol szünik meg, elegendő már az is, ami megtörtént. A mozgalom egy hitfelekezett: a zsidók ellen irányult. A zsidók teljesen egyenjogu polgárai ennek az államnak. (Bravó!) Legyen már most valaki akár zsidó, akár keresztény és tartozzék bármely nemzetiséghez, feladata és kötelessége az államnak öt teljes mértékben megoltalmazni s a rend és nyugalom fentartásáról gondoskodni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

A dolgok annyira elmérgesedtek, hogy a rend helyreállítása végett el kellett rendelni a statáriumot, a legborzasztóbb intézkedések egyikét, amelyeket törvényeink megengednek. (Közbekiáltások bahról: Még pedig indokolatlan intézkedés.) Fájdalom, megokolt és szükséges.

Hála Istennek, a statáriumnak azonnal megvolt a hatása. A lakosság felfogta a helyzet komolyságát és ezek az intézkedések felvilágosították és nyilván meg is ijedt attól, amit tett. Véleményem szerint tehát, amint a viszonyok fejlődtek, a kormány kötelessége volt, hogy a rendkívüli állapotot elrendelje és ha a kormány a rendkívüli állapotot ezen viszonyoknak két és fél hónapi tartama után léptette csak életbe, úgy ezzel bebizonyította, hogy mily nehezen határozta el magát ezekre az intézkedésekre és mily jól megfontolta ezeket az intézkedéseket, mielőtt alkalmazta azokat.

A miniszterelnök ezután tüzetesen fejtegeti a tett intézkedések törvényességét s így folytatja: Ezt az intézkedést elrendelték azért, mert a nyugalom és közrend érdeke föltétlenül megkivánta, elrendelték a személyi és vagyoni biztonság oltalmára és azt hiszem, hogy mindazok, akiket ez a mozgalom veszedelemmel fenyegetett, látlával viseltetnek a kormány iránt azért, hogy ezt az intézkedést megtette. (Élénk tetszés és taps jobbról. A miniszterelnököt számosan üdvözlik.)

Erre a vitát megszakították. A legközelebbi ülés csütörtökön, délelőtt tizenegy órakor lesz.

TÁVIRATOK.

A Dreyfus-pör revíziója.

Páris, november 22. Picquart ezredest ma két rendőrügynök kíséretében a Cherche-Midi katonai fogházból bérkocsin a semmitőszék épületébe vitték, ahol ki akarták hallgatni. A semmitőszék azonban ma csak Boisdefre és Gonse tábornokokat hallgatta ki és Picquart-t értesítette, hogy ma nem fogja kihallgatni. Picquart-t tehát délután fél három órakor ismét visszavitték a Cherche-Midi-fogházba.

Ami a Picquart ellen folyó atonai vizsgálati ügyet illeti, a vizsgálatot vezető tiszt azt indítványozta, hogy Picquart-t a „petit bleu“ és a galambpostára vonatkozó iratok miatt helyezék vád alá; Zurlinden azt határozta, hogy mindezeket az ügyeket elhalasztja addig, a mig a semmitőszék a Dreyfus-pör revíziója ügyében döntött.

Páris, november 22. A „Figaro“ szerint a semmitőszék azt a kívánságot nyilvánította, hogy a petit bleu-re vonatkozó ügyiratokat is belevonják a revíziós eljárásba. Ez okból Zurlinden tábornok állítólag elhatározta, hogy a haditörvényszék egybehívását elhalasztja, Picquart, akit állítólag a polgári bíróságnak szolgáltatnak ki, valószínűleg s z a b a d o n b o c s á t á s á t f o g j a k é r n i, amely kérelmét valószínűleg t e l j e s i t e n i fogják.

A „Matin“ határozottan jelenti, hogy Zurlinden tábornok h o l n a p f o g d ö n t e n i Picquart-ügyében. Ugyanez a lap tudni véli, hogy a semmitőszék Dreyfusnak Lebrun-Renault előtt tett állítólagos vallomását másodrendű kérdésnek tekinti, amely külön vizsgálatot semmi esetre sem tesz szükségessé. Valószínű, hogy Lebrun-Renault kapitányt ki sem hallgatják.

Páris, november 22. A monakói fejedelem Forcinetti örnagynak, aki a Dreyfus-ügyben elfogalt álláspontja miatt elvesztette a hörtön-igazgatói állását, följánlotta a pénzügyminiszeri tárczát. Forcinetti elfogadta az ajánlatot.

A kínai császár haldoklik.

London, november 22. A Reuter-ügynökségnek jelentik Pekingből tegnapi kelettel: A császár egészségi állapota ismét aggodalmat kelt. Hír szerint a császár segítség nélkül képtelen járni. Jól értesült körökben azt mondják, hogy a császár elhunyt a közel áll.

Vilmos császár utja.

Brindisi, november 22. A német császári pár Polába utaztában ma reggel hét órakor Brindisit érintette.

Pola, november 22. A német császári pár alighanem holnap érkezik ide. Az eddigi program szerint körülkocsizza a várost, megnézi régiségeit. Ezután látogatást tesz Károly Isvtán főhercegnél. A defjener a „Hohenzollern“ yachtton lesz és erre a hatóságok fejei is meg vannak hívva.

A két évi katonai szolgálat.

Páris, november 22. Rolland szenator (Tarn-és Garonnemegye) a szenátus mai ülésen indítványt terjesztett elő a két évi katonai szolgálat életbeléptetése iránt.

HIREK.

Lapunk mai száma 16 oldal.

— **Ováció Fejérvárnak.** Báró Fejérvári Géza honvédelmi minisztert ma este a szabadelvű pártban lelkes éljenzéssel fogadták. A miniszternek láthatólag jól esett ez az ováció a tegnapi és mai izgulmak után.

— **A királyné szobra.** A hivatalos lap mai számában a következő felhívást teszi közzé a miniszterelnök.

„A magyar királyi miniszterelnök, mint a dicsőült Erzsébet királyné emlékének megörökítése érdekében alakított országos bizottság elnöke, ezen bizottságnak folyó évi november 2-án tartott ülésén hozott határozatához képest felkéri mindazokat a hatóságokat, egyesületeket, hírlapokat, magánosokat stb., akik a dicsőült királyné emléksobrara adományokat gyűjtöttek, hogy a már befolyt, de valamely pénzintézetnél gyümölcsösztételleg el nem helyezett adományokat mielőbb, az aláírt vagy megszavazott, de még be nem folyt adományokat pedig azok befizetése után szállítsák be a legközelebbi királyi adóhivatalba, illetőleg Budapesten a központi állampénztárba, vagy a IX. kerületi állampénztárba, ahol azok, mint az emlékszoborra befolyt adományok, külön fognak könyveltetni és a központi állampénztárba beszállíttatni.

Felkéri továbbá mindazon hatóságokat, egyesületeket, hírlapokat, magánosokat stb., kik az általuk gyűjtött pénzt valamely pénzintézetnél gyümölcsösztételleg elhelyezték, hogy az ezen betét felletti rendelkezésre jogosító okmányokat (takarékpénztári könyvecske stb.) szintén a királyi adóhivatalokhoz, illetőleg Budapesten a központi állampénztárnak, vagy a IX. kerületi állampénztárnak szolgáltatassák be, megjegyezván, hogy ezek a betétek, az országos bizottság további rendelkezéseire, a gyümölcsösztétel intézetnél hagyatnak meg.

Végül felkéri a miniszterelnök mindazon pénzintézeteket, amelyeknél ezen gyűjtés címén pénzüsszegek elhelyeztettek, hogy az erről szóló részletes adatokat — nyilvántartás czéljából — közöljék a magyar királyi miniszterelnökséggel (Budapest, Vár, Szent György-tér 1.)

Mint hogy pedig a magyar királyi miniszterelnök ezekkel az intézkedésekkel nem kívánja a további gyűjtéseket megszüntetni, ennél fogva felkéri mindazokat, akik még gyűjtének, hogy a befolyt adományokat, azok gyümölcsösztételleg elhelyezése esetén pedig a rendelkezésre jogosító okmányokat, a királyi adóhivatalokhoz, illetőleg Budapesten a központi állampénztárhoz, vagy a IX. kerületi állampénztárhoz juttassák el.

— **Gróf Zichy Jenő levele.** Gróf Zichy Jenő azziai utjából levelet küldött kiadójának, Rauschburg Gusztávnak. A levél Pekingből van keltező és így szól:

Peking, október 7-én. 1898.

Kedves Rauschburg ur!

Hála Istennek szerencsésen végeztük el hosszú transzbahai-mongoliai utunkat; a hosszú uton jöttünk keresztül a nagy gobi sivatagon és így egészben és teljesen nomádok módjára vándorolva a Baikáltól, augusztus 20-ikától idáig, a hóvá szeptember 30-án déli tizenkét órakerékkel érkezünk. Megtettünk ez idő alatt körülbelül 2700 versztet (= 380 német mérföld), ez körülbelül akkora ut, mint például Danzigtól Nápolyig.

Itt palotaforradalom és néplázongás van. A palotaforradalmat az özvegy császárné csinálta az uralkodó császár ellen. Ez 29-én hajnalban szokni akart álmában, de elfogták — némelyek szerint legyilkolták, mások szerint egy szigeten egy kioszkban zárva tartják — a minisztereket vasraveztek, egy rakás palotaőr és mandarint lefejezték: ilyen a palotaforradalom. A népet ezalatt felbujtatták a lámák és azok most minden idegent inzultálnak, különbség nélkül. Harmadnapja három misszionáriust vertek félíg agyon, ugyanaznap sárral megdobálták a belga követ feleségét és egy vasutépítés végett itt időző francziát, vicomte de Breteuil-t. Egy hét óta az ily kellemetes incidensek napirenden vannak.

Az új kabinetet tegnap nevezte ki a császárné. Ma alakul újból a Csungli-Yamen és holnap én leszek az első európai, akit a Csungli-Yamen fogad. Be voltam már jelentve, tárgyalni fogok a Bathu kán által elrabolt itt levő kéziratok végett. Hogy miképp fog ez menni? Miféle sikerrel? Kevés reményem van, hogy eredményem leend.

Ma érkeznek az angol-orosz katonák, holnap a francziák és a japánok az idegenek megvédésére. November 5-én indulok Shanghaiból Hongkong, Ceylon és Alexandriának per Brindisi. Rómában két napig időzök, (oda poste-restante irhat) és úgy per Ancona Fiumen haza érkezendek körülbelül december 15-én.

Öszinte hazafias üdvözléssel maradtam kész tisztelejé
Zichy Jenő.

— **Még egy parlamenti affaire.** Minden viharos parlamenti ülés megterem legalább egy lovagias ügyet. Tegnap a Fejérvári-Biró-féle, ma Perczel miniszterét és Holló Lajosot. A mai ülésen Holló Lajos szövé tette a rendőrség szereplését a tüntetéseknel és féltékenységgel vádolta a kormányt. Erre aztán nyomban megfelelt a belügyminiszter. Válaszában többek közt ezeket mondta:

S most be is fejezhetném felszólalásomat, ha Holló képviselő ur jónak nem látott volna itt egy olyan szót felhozni, amelynek felemlítését leginkább ő neki kellett volna kerülni. A félelemről szólt, hogy a kormányt ez indította arra. Én nem tartozom azok közé, aki egyéni tulajdonságaimmal, hanem egyénbány, dicsőkedni, vagy hetvenkedni szeretnék, de azok, akik ismernek, engemet úgy ismernek: ha félelem és bátorságról van szó, talán a középértéknel nekem több jutott. Nagyon sajnálom, hogy a tudomány nem jutott odáig, hogy a félelem vagy bátorság fokmérőjét föltalálta volna, de arra nialok, hogy a lázmérőt már föltalálta.

Holló Lajos Ivánka Oszkarral és Fáy Bélával provokáltatta Perczel Dezsőt ezért a megjegyzésért. Perczel miniszter segédei gróf Tisza István és gróf Keglevich István, Holló Lajosé, Fáy István és Ivánka Oszkár. A segédek holnap délelben fognak tárgyalni a föltételekről.

— **Rémület egy bécsi színházban.** Bécsi tudósítónk telefontozza: A Kartheaterban ma este a „Szöke Katalin” előadása közben nagy füst támadt a színházban. A második és harmadik felvonás között ez a füst olyan erős volt már, hogy a földszint közönsége nagyon megijedt és tűzot kiabálva menekült a színházból. A páholyokból nem mentek el a nézők. A rendező sietve kijelentette, hogy nincs baj és kérte a közönséget, hogy csillapodjék le. A közönség azonban nem akart maradni és előadásközben is folyton önzöltek ki a színházból. A darabot nagyon megrövidítve játszották el a színészek. A füstöt egy kanapé égése okozta, amely a rendőrségi inspekcziós szobában közel került a kályhához és meggyulladt. Maga a rendőrség eloltotta ugyan a tüzet, de azért a tűzörség mégis eljött a színházhoz, mert egyesek találgásokon aggódtak és telefonoztak érte. Bécsben persze nagy riadalmat okozott a hír, mert eleinte azt hitték, hogy ég a Kartheater.

— **Ehen halt . . .** Ács Zsigmondnak, a laskófalvi református lelkésznek nevét sokan ismerik még az ötvenés és hatvanas években megjelent Shakespeare fordításai révén. Ács Zsigmondnak egy fia is volt, Géza, aki szintén foglalkozott az irodalommal; szerencsétlenségére csakis az irodalomra adta magát és nem gondolt arra, hogy biztos és rendes existenciát teremtsen magának. A szerencsétlen embernek nem volt miből megélnie. Óreg apja, aki nagyon szerény nyugdíjából éldegél, nem segíthette semmivel a fiát, aki különben itt élt a fővárosban és büszkeségből nem is közeledt apjával szánalmas helyzetét. A nyomorgás aztán hikezdte a fiatal író. Lassankint elzülött és szelleme és fizikuma is bomlani kezdett. Dolgozatait nem használhatták már a lapok, keresni nem tudott és gyakran napokon át nem volt mit ennie. Most aztán fölmondta a szolgálatot az elgyötört szervezet s a szegény, egykor szép reményű fiatal ember összeesett az utcán. Fölszedték és bevitték a Szent István-kórházba. Segítették volna rajta,

adtak volna neki enni valót, — de késő volt. Tegnap délután a kórházban meghalt. Ha valamelyik írót egyet nem gondoskodik temetéséről, akkor ingyen temetik el, úgy, mint egy talált csavargót.

— **Komprimált rémdráma.** Kész rémregény-tárgy az a merénylet, mely ma délután történt a Mérleg-utczában. Egy Bazsó Miklós nevű fiatalember, aki a magyar államvasutak jogügyi osztályánál díjnokoskodott, beállított dr. Tóth Ferenczhez, aki ugyanannak az osztálynak a titkára. A volt díjnok valami ajánló levelet kért az Ipar- és kereskedelmi bankhoz, amit nyomban meg is kapott. Alig hogy elment, vissza is jött megint, mert a banknál ötven krajczáros bélyeggel ellátott bizonyítványt kívántak tőle. Dr. Tóth ezt is meg akarta írni, Bazsó azonban revolvert vett elő és rálőtt. A titkár bemenekült a másik szobába s így csak az első golyó érte, mely arczán ejtett jelentéktelen sebet. A merénylő ezután kinyitotta a hálószoba ajtaját, aztán kétszer halántékra lötte magát és leugrott a második emeletről az utcára, ahol holtan terült el. A szerencsétlen fiatalember nyilván elmezavart volt. Dr. Tóth sebe nem veszélyes.

— **A hamisított borok a sörfogyasztás árnyait** rendkívüli módon befolyásolják. A fogyasztó közönség ugyanis a borok hamisításának legújabb szenzációi következtében jó részben lemond a hitelét vesztett bor élvezetéről és a tápláló és üdítő söritalban keresi és leli meg kárpótását. Így a kőbányai sör fogyasztása általában nagyobb lendületet vett, a Király Sörfőző részvénytársaságnál pedig tudomásunk szerint a kereslet oly mértékűt öltött, hogy különösen a gyógyhatású göllát malátasör megrendeléseknek alig képesek eleget tenni.

— Valódi Jaeger tanár-féle normál-alsóruhákat (Benger gyártmánya), kötött és szövött gyapjúruhát ajánl *Heyek Adoll*, Szervita-tér „a vadászszőbőz”.
— Angol, francia toleitek és kalapok legelőlegán sabbán és legszolidább árak mellett A. Legrand divanyteremben (IV., Váci-utca 25., I. em.) készülnek.

Napirend.

Naptár: Szerda, november 23. — Római katolikus: Kelemen pp. — Protestáns: Kelemen. — Görög-orosz: (november 11.) Menna vt. — Zsidó: Kislev 9. — Nap két: reggel 7 óra 2 perczkor, nyugszik: délután 3 óra 50 perczkor. Hold két: délután 1 óra 18 perczkor, nyugszik: éjjel 1 óra 48 perczkor.

A horvát miniszter fogad délelőtt 8—10 óráig. Nemzeti muzeum: Képtára, nyitva délelőtt 9—1-ig. Többi tárai, köztük a népművészeti osztály is (csillag-utca 15. sz.) 50 krajczár belépődíj mellett tekinthetők meg.

Kereskedelmi muzeum a városligeti iparcsarnokban nyitva d. e. 9—12-ig és d. u. 3—5-ig.

Az iparművészeti muzeum, nyitva d. e. 9—2-ig.

Az ifjuság tüntetése.

A zájos országgyűlési mulatozások rendezés folytatása gyanánt má a két egyetem ifjusága tüntetett az utcán. Tüntetésük csaknem olyan eleven volt, mint a Polónyié, aki tegnap füttyölt. De ha így a demonstráció nem is érte el a véderővita napjaiban tapasztalt szenvedélyességet, az ilyen tüntetések rendezés jelenetéhez ma is volt szerencséje a fővárosi közönségnek. A dolgára siető polgár, aki előtt rejtelly, hogy tulajdonképen miért is van fölfordulva a világ, az aggódo családapa s a közömbös lateiner, aki a csoportosulások miatt a Kálvin-térről csak a kecskeméti-utcán és gránátos-utcán át hajtathat a Károly-körutra, mindez ártatlan alakok a kitünően demonstráló, de kevésbé jól szigorlatozó sokaságon keresztül megpillanthatták azokat a szcenákat, amelyeket a Thaisz és Török aerájából közvetlenebb tapasztalásból ismernek. Megjelentek a színen Csaba vitézei, a lovasrendőrök, akiket, mint a nyers hatalom barbár eszközeit, szíve mélyéből elítél minden tizenhétéves ifju; revolverlövéseiket persze, melyek ma a műgyetem udvarán estek, az érettebb elmék is elítélik.

Szerep jutott a képviselői immunitásnak is, s a rendőrtisztviselőnek, akit ez immunitás oltalma alatt össze lehet szidni; látni lehetett hasonlóképen a karok amaz ismert dékánjait is, akik tiltakoznak az ellen, hogy a rendőri karhatalom az egyetem területére lépjen, holott ezen tiltakozásnak semmi alapja sincs a földön, kivált ha báró Splényi Ödönre liszteszsákokat dobna a harmadik emeletről. S a színpad közepén egyszerre nagy koppánást hallani: leesett az a bizonyos tégladarab,

amelyet a miniszterelnök kocsija után szokás hajtani. Végül azután következett a rendes autódarab: a Ferencz-terén, ahol egykor valamely polgári és katonai kormányzóknak szokásos volt, vagy a régente fennállott „Pesti Napló”-t szokták volt előzetni, darabokra tépték a tüntetők Fejérváry Géza arczképét. Ez volt a nap eseménye. Nincs új pontja a programnak. A Mensa Academica óta nem találkozni újabb alkotásával az ifjúságnak.

A tüntetések lefolyásáról a következőkben számolnak be tudósítónk:

(Az első csoportosulás.)

Az egyetemi ifjúság a Sándor-utcában s a Nemzeti múzeum kertjében százával állt fel ma reggel. A képviselőház karzatára ma nem eresztették be őket, a tegnapi „nyolcz személyre szóló” jegyek után a háznagy hivatal ma kifüggesztette a Ház kapujára azt a táblát, hogy: **M i n d e n j e g y e l f o g y o t t.**

Tizenegy óráig nem volt összeközecczés a csoportosulók s a rendőrök között, akik csak kevesen voltak az országház körül. Ekkor, midőn a délelőtti kezdődő ülésre lassankint megérkeztek a képviselők, az ifjúság az érkezőket pártállásuk szerint hol megéljenezte, hol pedig heves a b c z u g k i á l t á s s a l f o g a t t a. Rudnay Béla főkapitány, aki időközben megérkezett, látta, hogy itt zajosabb tüntetés készül és intézkedett a rend fenntartásáról. K r e c s á n y i rendőrkapitánynyal csakhamar sok lovas és gyalogos rendőr sietett a Sándor-utczába és néhány percz alatt kitisztította azt.

Ennél a rohamnál nem használták a rendőrök sem a kardjukat, sem a botjukat. Csak egy egyetemi hallgatót tartóztattak le a leghevesebben abezugolók közt, ezt a nyolczadik kerületi kapitányságra kísérték s ott lecsukták. Rendőrök voltak azután kordont a Sándor-utczában a Múzeum-körut és az Eszterházy-utca felől.

A Sándor-utca és a Múzeum-kert ettől az időtől kezdve csöndes maradt, mert az egyetemi ifjúság a Múzeum-köruton levő technika sietett és bevonult az épület belsejébe, a termekbe és az udvarra.

(A technika.)

A Sándor-utczából széleszlatott egyetemi ifjúság nagyrésze ezután joghallgatók, orvostan-hallgatók, gyógyszerészek vegyesen a műegyetemre s az ezzel szomszédos egyetemi vegytani intézet elé vonultak s a Múzeum-kávéháztól kezdve sűrű csoportokban álltak fel. Mikor innen is elozlatták őket, vagy hatvanan-hetvenen a Sándor-utca sarkán levő Múzeum-kávéházban ütöttek tanyát. Onnan, mikor a rendőri őrszerek kissé meszszebbre vonultak, időnkint kijöttek megéljenezni az arra járó ellenzéki képviselőket. Egy ilyen epizód alkalmával az odasiető Krecsányi kapitánynak heves összeszólalkozása volt R a k o v s z k y István képviselével, majd P e r c z e l B é n i v e l, aki képviselőtársának védelmére közbelépett.

A többi tüntető eközben a műegyetem vasrácsos csarnokában foglalt helyet s mikor itt egyre nagyobb lett a zaj, a kapitány egy szakasz lovasrendőrt s ötven gyalogosrendőrt rendelt a műegyetem elé. Az ifjúság erre még ingerültebb lett.

— **Le a kormányt! —** kiáltottak. **Pusztuljon Fejérváry! Le az osztrák zsoldosokkal!**

Egyszerre kövek röpültek a rendőrök felé s néhány lovasrendőr megsebesült.

Rudnay főkapitány, aki mindenütt ott volt, kiadta ekkor a rendeletet, hogy legényei sörpörjék ki a műegyetem átjáró udvarát. Egy pillanat alatt berágtattak a rendőrök a kapun s kirántott karddal belelovagoltak a tömegbe.

Benn pedig néhány tanár előadást tartott, de a pokoli zajra mindenki az ablakokhoz futott s az előadások természetesen félbeszakadtak.

Az ifjúság a kardcsattogtatásnak és társai meckvésének láttára a dékánál kért sürgős intézkedést. A dékán hiába igyekezett az ifjúságot lecsillapítani s a képviselőház hátulsó udvarából a kerítésen keresztül, W l a s s i e s közoktatásügyi miniszter is hiába beszélt az ifjúsághoz. A minisztert erősen lehurrogták. L i p t h a y Sándor műegyetemi rektor ekkor közbelépett és kijelentette,

hogy az előadásokat beszünteti, kérte egyszersmint az ifjúságot, hogy távozzanak az Eszterházy-utczán át. Az ifjúság egy része nem fogadván meg ezt a tanácsot, a műegyetem udvarán összeütközésbe került a rendőrséggel. Ekkor történt, hogy egy rendőr Thory Gergely III-éves gépészmérnöki hallgatót fején veszedelmesen megsebesítette. A 130-as számú rendőr is kijött magáért. Főllartott revolverrel vágatott keresztül az udvaron és az egyik technikusra rá is sütötte fegyverét. Szerencsére nem talált. Épen abban a pillanatban lépett ki a kis épületből Töttössy Béla műegyetemi tanár, aki megragadta a lözabláját. A lovasrendőr ő reá is ráfogta a revolvert, de társai még idejékorán elvonszolták onnan.

Tíz percz alatt üres lett a műegyetem s a megtépett, megvert ifjúság az Eszterházy-utczában gyülekezett és folyton énekelve, abezugolva a Kossuth Lajos-utczán húzódtott végig.

(Az egyetemen.)

A Sándor-utczában összpontosított lovasrendőrség parancsnokságának ekkor valaki hírvél hozta, hogy a szerb-utczai központi egyetem előtt is tüntetés van. A parancsnok azonnal kiadta a rendeletet, és néhány pillanat múltán már vágatva siettek a rendőrök a Magyar-utczán át az egyetemhez. Midőn az időközben a Ferencz-teréről ismét odaszorult műegyetemi ifjakkal fölszaporodott egyetemi hallgatók látták a rendőröket közeledni, bevonultak az egyetembe és becsukták a kaput. Ekkor megérkezett br. Splényi rendőrtanácsos egy csomó rendőrrel.

— **Abczug Splényi! kiáltoztak a jogászok.**

— **Vesszeuk a rendőrök! Le az erőszakkal!** kiáltottak belülről.

Majd a nagy földszinti teremből néhány fiatal ember a fűtéshez való szén s a földön összegyűlt szemetet szórta ki a rendőrökre.

— **Törjék be a kaput!** parancsolta erre a rendőrtanácsos s tíz rendőr vállál dült neki az üvegablakos, hatalmas tölgyfakapunak.

Az erőlködés hiabavaló volt, a kapu recsegett, ropogott, de nem engedett. Báró Splényi most maga akart a falon fölkuszni az ablakhoz, hogy megfenyítse azt, aki a rendőröket dobálta, de nem sikerült a magas falon fölkuszni.

Az Egyetem-ter felől ekkor elősietett Rudnay Béla főkapitány s az időközben odasietett Nagy Ferencz dékán szölitotta meg:

— **Az ifjúság menjen békében haza, nem lesz bántódása. Csoportosulást és inzultust nem tűrök. Én és rendőreim itt maradunk, amíg rend nem lesz.**

De ekkor egy másodemeleti ablakból egy piszkos zsákot dobtak le épen Splényi hátra karjába. A főkapitány erre kinyitotta a kaput, s maga intette csendre az ifjúságot. Zajos abezugolás volt a felelet s a botok fenyegetően emelkedtek a levegőbe.

— **Lovasrendőrök előre!** kiáltotta a főkapitány.

Tíz lovasrendőr a parancsra csakugyan be vágta a t o t t a z e g y e t e m k a p u j á n s á t g á z o l t a t o l o n g ó i f j u s á g t ö m e g é b e n. Nagy Ferencz dékán tehetetlenül állt az iszonyu zürzavarban s nézte a támadást.

Az alig két méter széles folyosón mintegy 200 hallgató volt együtt és most ezek közé tíz lovasrendőr rohant kivont karddal.

A hallgatók nagynehezen bemenekültek az előadási termekbe s a folyosó és a kapualja lassankint kiürült.

Rudnay főkapitány pedig a szerb-utca tulsó oldaláról harsány hangon szölitotta föl báró Splényit:

— **Ha a termekből valamit ledobnak, rögtön üritesse ki a termeket. Parancsom van rá.**

Erre még se került a sor, mert a fiatalság lassan elozlott az egyetemen.

(Utós után.)

A képviselőház ülése után báró Bánffy Dező miniszterelnök gyalog indult el a Házból Erdély miniszterrel és a képviselőkkel. Amint Krecsányi kapitány, aki a rendőrkordonnal elzárta Sándor-

utczán intézkedett, ezt meglátta, Ragalga rendőrfelügyelővel és néhány detektívvel a miniszterelnök és igazságügyminiszter mögé sorakozott. A kis menet Krecsányi kapitány körelmére a Múzeum-köruton nem a műegyetem, hanem a Kalvin-ter felé fordult be.

Az egyetemi és műegyetemi ifjúság sűrű tömegben állt a műegyetem előtt vont kordon mögött. Ott várta Bánffyt. Amint az ifjúság, mely azt hitte, hogy a miniszterelnök a Kerepesi-ut irányában fog a Vár felé hajtani, észrevette, hogy a Kalvin-ter felé indult, egyszerre megindult. Átfogta tömegével az egész Múzeum-körutat, magával sodorva a kordont.

— **Abczug Bánffy! Le vele!**

A Sándor-utczánál lovasrendőr-csapat állotta a tömeg útját, mely abezugolva omlott előre. Utközben több kormánypárti képviselőt, akik a Házból mentek haza, sérlő kiabálással inzultáltak.

A Sándor-utczából ezalatt két osztály lovasrendőr nyargalt elő és rohamot intézett a tömeg ellen. A tömeg meghátrált, nyolcz műegyetemi hallgatót letartóztattak.

A miniszterelnök ezalatt a kecskeméti-utca sarkára ért s ott a 95. számú bérkocsiba ült és kocsin hajtattott a Várba.

A lovasrendőrség ezalatt kitisztította a Múzeum-körutat és kordonnal elzárta.

(A délutáni tüntetések.)

A délutáni órákban a tüntetők, látva a rendőrség elvonulását, vérszemet kaptak s újra csoportosulni kezdtek. Most azonban nem a Múzeum-köruton, hanem az Eszterházy- és Sándor-utczák sarkán foglaltak állást. Mintegy 100 e g y e t e m i h a l l g a t ó g y ű l t i t t ö s s z e. A rendőrök szóloszlásra szölitották fel az ifjúságot, azonban ezek minden engedelmességet megtagadtak. Erre lovas és gyalogrendőrök vették körül a csoportot s valamennyit, s z á z n á l t ö b b e t, bekísérték a kerületi kapitányságra.

Négy óra után a műegyetemnek a Szikszay-főle első részében négy csoport egyetemi tanuló gyűlt össze, akik újra megkezdtek a tüntetést. Az ablakokból mindenféle tárgyat: tégla és kődarabokat kezdtek dobálni a rendőrökre. Vakmerőségükben odáig mentek, hogy egyik közülök egy egész szemetesládát dobott le tele fűrészpörrel és egyéb hulladékkal.

A rendőrök be akartak hatolni az épületbe, de azt zárva találták. Lakatossal próbálták felfeszíteni a zárat, de később kiderült, hogy a bent levő egyetemi hallgatók tartják bezárva az ajtókat s ők állanak ellent, nehogy az ajtókat betaszítsák.

Belülről kövekkel is dobálták a rendőröket.

A rendőrök végre létrát hoztak, odatámasztották a falhoz s a kivont karddal egyenkint másztak fel, betörték az ablakokat és behatoltak a termekbe. Odabent a gyógyszerészek eloltották a gázlángokat és a sötéttségben dulakodni kezdtek. A rendőrség azonban kivont karddal fékezte meg őket és a sötétben összefogdostak egynéhány tüntetőt.

A kapu feltörése után a rendőrök sorfala között vonultak ki az udvarra a tüntetők, akikhez Lengyel volt rektor beszédet intézett, mondván, hogy csillapódjanak le és vessék magukat alá a rendőrség intézkedésének.

Lengyel aztán Krecsányi kapitánynyal értekezett, aki erre a körülbelől 250 tüntetőnek megígérte, hogy szabadon eresztí őket, ha becsület-szavukat adják, hogy csöndben távozzanak. Ő csak a főbűnösöket, akik az ablaknál és a kapunál dobálták a rendőröket, fogja megbüntetni.

Erre az ifjúság közül kettő előállott és kijelentette, hogy őket csak begratták a hecczbe és ők megígérék szavukra, hogy csöndesen elmennek.

Krecsányi erre, a négy főbűnös kivételével, eleresztette a többieket, akik távoztak ezzel a kiáltással:

— **Kljen Krecsányi!**

Este nyolcz órakor a nyolczadik kerületi kapitányság Sándor-utczai őrszobájában a délután tartóztatott sokaságot még mindig kihallgatják. Az ifjuság nagy része különben az Egyetemi körben van és zajosan tárgyalja a nap eseményeit.

(A szabadelvű pártkör előtt.)

A tüntetők délután három óra tájban a szabadelvű pártkör elé vonultak, ahol Bánffy és Fejérváryt abczugolták. A zajongás nem sokig tartott, mert a főkapitányság udvarán várakozó lovasrendőrök a tüntetőket hamarosan széjjelverték. Innen kisebb csoportokban a műegyetem elé vonultak.

(Este hat órakor.)

A Múzeum-körtről este hat órakor vonult el az utolsó rendőrszakasz.

A Sándor-utczában és az Eszterházy-utczában még egyre táboroztak. A képviselőháztól a vas-utca sarkán át, ahol a rendőri őrszoba van, kettesével, négyesevel állottak a gyalogrendőrök, az Eszterházy-utca sarkán pedig több mint kétszáz lovas volt sorakozva. Tennivalójuk azonban már nem akadt. Aki a tüntetők közül a kezükbe akadt, már mind bent volt a Sándor-utczai őrszobában és a tolonczházban.

Az őrszobában kétszáznál is több len lehettek. Ember-ember hátán tolongott, a rendőrök sem tudtak az utcáról a terembe férközni. Itt már nem abczugoltak senkit, csak zugtak-bugtak, mint valami darázs-fészek.

Krecsányi kapitány épen az utolsó parancsokat osztogatta az utca sarkán a hazavonulásra, mikor Fáy István és Endrey Gyula képviselők jöttek:

— Kapitány ur — szólott Fáy — arra kérnénk, sziveskedjék az őrszobában levő egyetemi hallgatókat, amint módjában lesz, szabadon bocsátani.

— Okvetetlenül, épen megyek, hogy a kihallgatást megkezdjem, s amint bevégeztem, meg lehetnek a képviselő urak nyugodva, azonnal elbocsátom — már akit lehet.

Fáy még csak arra kérte a rendőrtisztviselőt, hogy a fiatal emberek iránt legyen jó indulattal, amit a készséggel meg is ígért.

A képviselők köszöntek és Krecsányi elment az őrszobába, hogy az elfogottakat kihallgatás végett a kerületi kapitányságra vitesse. Utközben jött vele szembe Rudnay Béla főkapitány, aki meghallgatta a kapitány jelentését és intézkedéseit helybenhagyta.

Hetedfél óra volt, amikor az őrszobában megkezdődött a jegyzőkönyvek főlvétele.

(Az egyetemi körben.)

A műegyetem előtt a rendőrség nem engedte meg a csoportosulást, elbuzdítottak tehát az egyetemi kör elé a kecskeméti-utczába, ahol tovább zajongtak. A szerb-utczai kapitányságról elősietett egy szakasz rendőr s az utcán szétkergette a tüntetőket. A körben azonban tovább folyt a tüntetés, zajos abczugolás közben tárgyalták Bánffy miniszterelnök és báró Fejérváry Géza szereplését. Váratlanul megjelent Splényi rendőrtisztviselő, aki a helyiséget kiürítette és Zsembery Oszkár alelnököt egy joghallgatóval együtt bekísértette. Ezek után a helyiséget bezárta s annak kulcsait magához vette. A láma erre még nagyobb lett. A szétkergetett hatóság kávéházba vonult, ahol elhatározta, hogy mindaddig, míg a rendőrség eljárásáért kellő elégtételt nem kap, az előadásokat nem látogatja. Ez annál könnyebb dolog, mivel a botrány miatt néhány napra a műegyetemet is, a tudományegyetemet is bezárták.

(Az ellenzék közbelép.)

Este hat órakor küldöttség ment az ifjuság köréből a függetlenségi pártkörbe, hogy megkérje a képviselőket, intervenáljanak az elfogott egyetemi hallgatók szabadon bocsátatása végett. A párt megbízta Barabás Béla és Kiss Albert képviselőket, hogy a párt nevében keressék fel a főkapitányt. Barabás és Kiss Albert aztán a nemzeti párt megbízottaival Makkfalvy Géza, Somsich Andor és Korniss Ferencz képviselőkkel együtt elmentek a főkapitányi hivatalba.

Rudnay főkapitány nem volt ott és Pekáry József helyettes főkapitányt kérték meg, hogy az egyetemi hallgatókat igazolás után bocsássák szabadon, mert a rendőri fogházba őrszobákba került

fiatalemberek egészségük veszélyeztetésével, élen szomjan vannak összezsúfolva százan egy-egy kis szobában. Pekáry helyettes főkapitány azonban kijelentette, hogy a központból értesítést és utasítást nem kapott s így nem intézkedhetik.

Erre a küldöttség a józsefvárosi kapitánysághoz hajtatott, hol Krecsányi kerületi kapitány kijelentette, hogy ő egész nap szolgálatban van s még az éjjel kihallgathatja az elfogottakat s azonnal ítéletet is hoz.

A küldöttség ezt a pártnak bejelentette és Kossuth Ferencz, Barabás Béla és Oláh József a belügyminisztert felkeresték, hogy az elfogott egyetemi hallgatók szabadon bocsátását rögtön rendelje el. A minisztert azonban nem találták meg.

A függetlenségi párt elhatározta, hogy a rendőrség ügyét holnap a képviselőházban szóvá teszi, a párt minden tagja felszólal.

A nemzeti pártkörben ma délután sokan tárgyalták az izgalmas eseményeket. A párt a kiküldött meghallgatása után elhatározta, hogy szintén erélyesen felszólal a Házban. Makkfalvy Géza a párt megbízásából a függetlenségi pártnak bejelentette, hogy a párt több lépést nem tesz az elfogott egyetemi hallgatók kiszabadítása érdekében, hanem Perczel belügyminisztert fogja eziránt meginterpellálni.

(Tolonczkocsi vagy komfortábil.)

Este nyolcz óra tájban hét tolonczkocsi állott meg a Sándor-utczai rendőrszoba előtt, amelyben az elfogott egyetemi hallgatókat és a többi tüntetőt akarták a tavaszmező-utczai kapitányság épületébe elszállítani.

Az elfogottak barátai felkeresték a függetlenségi pártkört, ahonnan Fáy István, Pichler Győző és Endrey Gyula képviselők kíséretében tértek vissza. A képviselők felkérték a rendőrfelügyelőt, hogy találjon módot arra, hogy az egyetemi hallgatókat ne tolonczkocsin vigyék, mint a csirkefogókat. A rendőrfelügyelő nem akarta a fejét törni a foglyszállítás reformján, mire Pichler Győző sajátjából száz forintot deponált arra a célra, hogy az egyetemi hallgatók bérkocsin szállíttassanak el.

A rendőrfelügyelő kérdést intézett a főkapitánysághoz és a főkapitányhelyettes a képviselők kérésére megengedte, hogy az egyetemi hallgatókat Pichler Győző képviselő költségére bérkocsin szállíthassák a kerületi kapitányságra, ami meg is történt.

(Elmaradt tüntetés.)

Ma arról is beszélgettek, hogy este a Vig-színházban tüntetés lesz. Thury Zoltán „Katonák” című darabja volt kitűzve és az egyetemen az ifjak arról tanácskoztak, hogy nem kellene-e ez alkalommal tüntetni a hadsereg ellen? Tudósítónk ott volt a színházban, a tüntetés azonban elmaradt. A nézőtérre össze-vissza alig volt egy-két tucat ember.

(A tartóztatások.)

Déli tizenkét óra után egymást érték a letartóztatások. Az elsők között volt azok között, akik a rendőrség kezébe kerültek, Schamorzil Kálmán technikus is. Ismert férfiú már ezernyelcszáznyolczvankilenczéből, mikor a képviselőház folyosóján megtámadta Rohonczyt és Rohonczy pisztolyt rántott és rábőlt. Schamorzil akkor is technikus volt, most is az.

A rendőrség a déli órákban továbbá a következő tüntetőket tartóztatta le:

Lyachovits Áron, technikus.
Kállay Károly, gyógyszerész.
Virchoffer Henrik, joghallgató.
Madaniczy Mihály, technikus.
Potoczky Pál, napszámos.
Gönczy Sándor, technikus.
Zilahi Imre, kereskedelmi akadémiai hallgató.
Schwarz Samu, ügyvédjelölt.
Takáts Gusztáv, szobafestő.
Takáts Ferencz, kőfaragó.
Mike Béla, technikus.
Krausz Géza, technikus.
Udvardi Jenő, technikus.
Tatorján István, technikus.
Böröczki Jenő, technikus.
Glancz Sándor, bankhivatalnok.

Lakó Imre, joghallgató.
Csapó Vilmos, kereskedelmi akad. hallgató.
Lányi Arthur, orvos.
Buri Kálmán, cipész.
Bruder Ignác, technikus.
Löblich Kálmán, technikus.
Lorberer Jenő, technikus.
Reichhalt János, gyógyszerész.
Magaziner Lajos, gyógyszerész.

Délután negyed négy órakor a Múzeum-körut 10. száma alatt egy rendőr felszólított egy Peterdi Sándor nevű lakost, hogy távozzék és ne ácsorogjon a járda közepén, mire az a rendőrt összeszidta. A lakost kénytelenek voltak bekísérni, de ezt meg akarta akadályozni három más társa és a rendőrt ütlegelni kezdtek. Ujra nagy csődület támadt és megint lovasrendőrök segítségével kellett a járdát szabaddá tenni. A lakost és három társát bekísérték a Sándor-utczai őrszobába.

A nap folyamán utczai botrányok és a hatóság elleni erőszak miatt a fővárosi rendőrség összesen kétszázhusz embert tartóztatott le. Többnyire egyetemi hallgatók, akiket a központban és a belvárosi és a József-városi kapitányságnál tartottak fogva. A kihallgatást még este megkezdte a rendőrség. Azokat, akik csak kibárgással voltak vádolva, az ítélet meghozatala után nyomban szabadon bocsátották, azokat pedig, akik hatóság elleni erőszakot követtek el, átadták a fenytető bíróságnak.

A kétszázhusz közül százhuszonbét volt a józsefvárosi kapitánysági épületben. Egy nagy terembe vitték őket, innen szólították egyenkint a kapitány elé.

És a lelkes ifjuság akkora lármát csapott, szidva a rendőrséget, zöngedezve trágár és nem trágár dalokat, hogy a szomszédok nem tudtak aludni.

És a rendőrök nem bántották őket, nem kényszerítették a zajos társaságot, hogy ne zavarja lármájával a környék nyugalomát.

(A rektor az ifjusághoz.)

A budapesti királyi tudományegyetem fekete tábláján a mai utczai tüntetésekből kifolyólag ma a következő rektori felhívást függesztették ki:

Felhívás.

A képviselőházban napirenden levő tárgyalások alkalmából a mai napon sajnos utczai botrányok idéztettek elő, melyeknek kezdeményezőitől rendszerint egyetemünk polgárait szokták tekinteni.

Az ily utczai demonstrációk a csöcselék által szaporodva, elfajulván, természetesen az állami rendőrség beavatkozását vonják maguk után, amely beavatkozás sajnos következményekkel szokott járni.

Mindeme utczai botrányok az előadások megzavarását, esetleg beszüntetését, sőt az egyetem beáratását is vonhatják maguk után, mely körülmény az egyetem polgárainak esetleg fél évi veszteségével is járhat.

Hogy tehát ily sajnos esetek be ne következhessenek, felhívom az egyetem polgárait, hogy ugy egyetemünk méltóságának, valamint saját jól felfogott érdeküknek megóvása szempontjából is térjenek nyugalomra, munkálkodásuk és tanulmányaiknak csendes folytatására, tartózkodva mindenemű demonstrációtól és utczai botrányok előidézésétől, annál is inkább, minthogy a kezdeményezők, az egyetemi szabályok értelmében, még külön fegyelmi eljárás alá is fognak vonatni. Remélem, hogy egyetemünk polgárai rektoruk eme jóakaró és atyai intő felhívását megszivlelik és egyetemünknek méltóságát és saját jól felfogott érdekeiket megóvják.

Budapestben, 1898. november 22.

Mihákovics Géza,

a királyi tudományegyetem rektora.

(Rektor és dékán.)

Egyik tudósítónk felkereste Kistaludy-Lipthay Sándort, a műegyetem rektorát és dr. Nagy Ferenczet, a tudományegyetem dékánját. Véleményüket kérte az egyetemek autonóm-jogának állítólagos megsértésére vonatkozólag. Egyelőre azonban maguk sem tudják egész határozottan, vajjon kér

nek-e elégtételt az egyetem autonóm-jogának megsértése miatt. Az egyetem tanácsa fog ebben a tárgynak már legközelebb határozni.

Lipthay Sándor, a műegyetem rektora, a következőket mondotta tudósítónknak:

— Határozottan még nem válaszolhatok kérdésére. Az kétségtelen, hogy az egyetem autonómiaja meg lett sértve és ez a sérelem elégtételt követel. Egyelőre csak annyit mondhatok, hogy előadásokat addig nem tartunk, míg az utca le nem csönnesedik. A balpárti képviselők által feltűzött ifjúságnak úgy sem lehet most előadásokat tartani.

Dr. Nagy Ferencz, a tudomány-egyetem dékánja a következőkben mondotta el véleményét:

— Miután a tudomány-egyetem vezetőinek tudta és beleegyezése nélkül hatolt be a lovasrendőrség az egyetem falai közé, kétségtelen, hogy a t u n o m i á j a m e g l e t t s é r t v e. Az egyetem tanácsában fogjuk különben is ezt a kérdést tárgyalni. Ugyancsak ebben a tanácsülésben fogjuk megállapítani, hogy milyen eljárást követünk a sérelemmel szemben. Tavaly történt, hogy a kultuszminiszter rendeletet adott ki, melyben határozottan megtiltotta a rendőrségnek, bármily körülmények között is az egyetem falai közé hatolni. Ezt a rendeletet nem respektálták. Sőt a rendőrség, mikor az autonóm-jogra hivatkoztam, éppen azzal válaszolt, hogy a miniszter hatalmazta fel őket a sérelem megtételére.

Ha ez így van, akkor természetesen, minden megszűnik.

Különben nekem határozott nézetem, hogy az egész dologt el lehetett volna kerülni a tudomány-egyetemnél, mely teljesen ártatlanul került bele a dologba. A tüntetések tulajdonképpen a műegyetemből eredtek és mondhatni, a tudomány-egyetem egészen távol állott tőle.

A lovasrendőrök rohamára vonatkozólag dr. Nagy Ferencz tudomány-egyetemi dékán a következőket mondotta:

— Mikor a tudomány-egyetem kapuit kinyitlattam, azon igyekeztem, hogy lehetőleg rendet teremtsék. A zsvraj azonban olyan óriási volt, hogy alig tudtam szóhoz jutni, de a hangom egészen bele is veszett a nagy lármába. Ez aztán elkedvetlenülített és egy perczre félre állottam. Ekkor történt hirtelen a lovasrendőrség attackja, mely igazán semmivel sem indokolható.

SZÍNHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

* Bemutató-előadás a Népszínházban. Pénteken, 23-én kerül bemutatásra a Népszínházban ifj. Bokor József háromfelvonásos népszínműve: „Az édes”. A darab két fő női szerepe, mint említettük, Blaha Lujzának és Sárkának van írva. A többi nagyobb szerepet Vidor, Szabó, Tollagi és mások játszik.

* A Vígshízház ujdonsága. Gaudillot-nak háromfelvonásos bohózata, „A teknősbéka” (La Tortue), november 29-ére van kitűzve. A főbb szerepeket Góth, Lánzy Ilka, Nikó Lina, Gál, Hegedűs és Tapoleczai játszik.

* A kehely. Fernand Vanderem, a párisi társaság előkelő tagja, egyuttal a legszemélyesebb francia regényírók egyike. Az újságíró-életből éles megfigyeléssel írta meg „A hamu” című regényét, egy tudós életét vizsgálja a „Két part”-ban, míg a „Charley” című művében egy gyermek helyzetét ecseteli, beállítva ezt atyja és anyjának kedvese közé. Vanderem, a ki alig harmincz éves még és már is igen jelentékeny irodalmi sikereket ért el, most a színműrással is megpróbálkozott. Első drámáját, amelynek címe a „Kehely” (Le calice), most mutatták be a párisi Vanderuille-ben. Mint regényeiben, ugy e darabban is érdekes lelki összehasonlítást vet fel és akar megoldani. Amde drámájában is a regényíró diadalmaskodik. Simone, egy Danthaise nevű könnyelmű, kicsapongó párisi embernek a felesége. Danthaise szereti ugyan nejét, hanem azért megcsalja nővérrel és ezenfelül viszonya van egy Elena nevű czinos olasz hölgygel

is. Simone tud minderről. Hiszen a férje a birtokukra vendégül hívja meg Elenáját és ennek a „férjét”, de Simone ugy tesz, mintha semmit sem tudna. Mikor az ő jelenlétében atyja szemrehányásokat tesz a férjének, hogy kedvese van, Simone maga kiáltja, hogy:

— Nem igaz!

Nem akár boszút állani a férjén, mert még mindig szereti. De nem is tud megbocsátani neki, mert akkor már nem lehetne többé a hitvese. Hiszen ha megbocsátaná, a férje már teljes joggal csalhatná meg. Mikor pedig a férj maga vállalja be hűtlenségét, Simone megmérgezi magát. Kétségkívül érdekes az a probléma, amely e mesében lappang, de Vanderem nem tudta megadni neki a határos drámai formát. ezért a közönség az újdonságot hűvösen fogadta. A czimszerepet különben Réjane játszotta.

FŐVÁROS.

(A költségvetés.) A pénzügyi és gazdasági bizottság ma délután folytatta a költségvetés tegnap megkezdett tárgyalását. Palotai Rézső szólalt fel elsőnek. A tegnapi ülés végéféle már nem volt jelen s ma meglepően olvasta, hogy a bizottság új adónemek behozataláról is határozott. Szerinte ez nem volt napirenden s így kérte is, hogy hagyják ezt a budget letárgyalása utánra s végül tüsszék ki az egyöntelű, részletes vita alapjául. Halmos János polgármester tiltakozott az ellen a kifogás ellen, hogy az új adónemekre vonatkozó javaslatot csak úgy csempészték be. A pénzügyi bizottság a tárgynak teljes tudatában hozta meg a határozatát, mert ő előrebocsátotta a bevezető beszédében, hogy a háztartást új adónemek behozatala nélkül fenntartani nem lehet. Ezzel az új adók ügye el is volt intézve. Ezután elfogadta a bizottság a bérkocsi-kiadások harmincznyolcz-ezer forintos tételét, amelyet Steiger Gyula és Virava József nyolczezerrel redukálni akart, az adóösszeiről küldetésig ötezernyolczszáz forintban megállapított költségeit, a háromszögelesi kiadások ézerkétszáz forintos tételét, végül a kövezési költségeket. A tárgyalás folytatását pénteken délutánra halasztották, mert a holnapi obstrukciós közgyűlés holnapután délutánig is eltartthat.

TÖRVÉNYKEZÉS.

— Gróf Koritovszky. A sztaniszlai börtönből megszökött lengyel gróf, Koritovszky Konstantin, közel egy hete már, hogy fogságban ül. A budapesti törvényszékhez ma jött meg a külföldi bíróság megkeresése, melylyel a fogolynak kiadatását kéri. Erre való tekintettel a védője, dr. Székely Lajos ma ismét arra kérte a bíróságot, hogy addig ne intézkedjék, míg Sztaniszlauból meg nem jönnek a bűnpör aktái. Ezekből ugyanis kiderül majd állítólag, hogy a feljelentő visszavonta Koritovszky ellen emelt panaszát, mely esetben; ha csalásról volt szó, a magyar törvények szerint senkit büntetni nem lehet. A védő fenn járt ma az igazságügyminisztériumban is, nehogy a miniszter, kinek a kiadatási kérdésekre beleszólása van, idő előtt intézkedjék. A törvényszék elhatározta a maga részéről, hogy a külföldi aktákat bevárja.

— Rágalmazott ügyvéd. Rózsa Mihály, aki még nemrég vagyonos építész volt, megvette Blum Antal nyugalmazott őrnagy téglagyárának a felét. A gyárba hatvanezer forintot ölt bele, de boldogulni nem tudott és amikor minden vagyonát elvesztette, dr. Garai-Benő ügyvédben látta a megmentőjét. Ezért feljelentette Garait csalás és hűtlen kezelés miatt. A törvényszék vizsgálatot indított az ügyvéd ellen, de mert a vádak nem nyertek beigazolást, a bíróság megszüntette az eljárást. Erre a volt panaszosból vádlott lett. Dr. Garai ugyanis feljelentette Rózstát hamis vád és rágalmazás miatt. A törvényszék néhány hónap előtt el is ítélte rágalmazásért Rózstát egyhavi fogságra, de a királyi tábla feloldotta az ítéletet. Ma került sor az új tárgyalásra. Ezúttal pedig Rózsa bocsánatot kért, mire Garai visszavonta a panaszát, a törvényszék pedig megszüntette a további eljárást.

A HIVATALOS LAPBÓL.

Kinevezések. Az igazságügyminiszter Török Ákos kolozsvári törvényszéki joggyakornokot a hídalmási járásbírószékhez és dr. Révy László budapesti büntetőtörvényszéki joggyakornokot a budapesti büntető törvényszékhez abgyzókké, Vrchovszky Sándor kismárki járásbírószéki telekkönyvvezetőt jelenlegi al kalmazása helyén, a IX. fizetési osztály 3-ik fokozatába telekkönyvvezetővé nevezte ki.

Magyar név. Kiskoru Filyakovszky István őrszafi lakos Feketére, kiskoru Zubács Márta kis-ladnai lakos Begányira, Friedländer Lipót simontai illetőségű ugyan ottani lakos Békefőre, kiskoru Podhorszky Teréz és Gizella temestári illetőségű, ez idő szerint brassói lakosok Nagyra, Wenisch Iván fő- és székvárosi elemi iskolai osztálytanító, valamint kiskoru fia Aladár, László és Emil Vécseire, Rechnitzer Löwy (Vilmos) vármelléki illetőségű budapesti lakos Biróra, Schönwald Dániel szilvasbácsi illetőségű ugyanottani lakos, valamint kiskoru leányai Erzsébet és Irén Szigetire, Kupferstein Ferencz újfahérti illetőségű debreczeni lakos Kertészre, kiskoru Ehrenthal Samu és Mór győrszigeti ugyanottani lakosok Erdősre, Weisz Dávid nagyvitali illetőségű budapesti lakos Vargára, Dovola József alsótelehői illetőségű ugyanottani lakos, valamint kiskoru leánya Mária Domokosra, Simacsek Ferencz debreczeni illetőségű ugyanottani lakos részelővágó mester, valamint kiskoru Mária és Irén leánygyermekkei Simára, Mácsok Pál magyar királyi pénzügyőri szemléző, ratonyai lakos Malcsaira, Grünstein Zsigmond máv irodaüzemi szolnoki lakos, valamint kiskoru gyermekei, Róza, Margit, Erzsébet, Gyula és László Gerőre, Gassler Alajos máv. állomásfelvigyázó szolnoki lakos, valamint kiskoru gyermekei Emília, Irén, Erzsébet, Alajos, Apollónia és Margit Gondára, Gavrilla János máv. kisegítő-fékező aradi lakos Gömöröre, Grünwald János máv. vonalmálházi aradi lakos, valamint kiskoru leánya Mária, Zöldire, változtatták nevüket holgyminiszteri engedéllyel.

Pályázatok. (Budapesti Közlöny 269. szám.) III. osztályu hivataliszolgái állásra a császári és királyi közös hadügyminisztériumnál, adótárnoki állásra az antalfalvi királyi adóhivatalnál, adójegyzői állásra a szentgotthárdi járásbírószékhez, számvizsgálói állásra a nagyváradi pénzügyigazgatóságnál irnoki állásra a sz.-cséhi járásbírószékhez, végrehajtói állásra a dárdaai járásbírószékhez, ellenőri állásra a besztekercei királyi adóhivatalnál, kataszteri irattartó kezelő irodatiszti állásra a soproni pénzügyigazgatóságnál, egy pénzügyőri szemléző, két pénzügyőri fő vigyázói és két pénzügyőri vigyázói állásra a győri pénzügyigazgatóságnál van pályázat kihirdetve.

KÖZGAZDASÁG.

Közgazdasági táviratok.

New-York, november 22.

	nov. 22. cents	nov. 21. cents.
Buza decemberre	74 ¹ / ₈	74 ¹ / ₈
„ áprilisra	75 ¹ / ₈	74 ¹ / ₈
„ májusra	72	71 ¹ / ₈
Tengeri decemberre	39 ¹ / ₈	38 ¹ / ₈

Chicago, november 22.

	nov. 22. cents	nov. 21. cents
Buza decemberre	68 ¹ / ₈	67 ¹ / ₈
Tengeri decemberre	33 ¹ / ₈	33 ¹ / ₈

Ipar- és kereskedelem.

A monarchia külkereskedelme. Ausztria-Magyarország behozatala október havában 643 millióra rugott, vagyis 0.9 millióval kevesebbre, mint a múlt év október havában, kivitele pedig 86 millióra, vagyis 11.9 millióval többre, mint a múlt év október havában. Január 1-étől október végéig a behozatal 690.6 millióra, vagyis 87.7 millióval többre rugott, mint a múlt év megfelelő szakában, a kivitel pedig 656 millió volt, vagyis 20.8 millióval több, mint a múlt év megfelelő szakában. A kereskedelmi mérleg passzívuma eszerint 34.6 milliót tesz a múlt évi 32.8 milliónyi aktívummal szemben.

Az országos ipartanács. A hivatalos lap teszi közé az országos ipartanács jóváhagyott szabályzatát. A szabályzat szerint az országos ipartanács feladata, hogy a kereskedelemlügyi miniszternek ipari és munkásügyi kérdésekben — külön felhívásra, vagy saját kezdeményezéséből — véleményét adjon és javaslatokat tegyen. A tanács elnöke: a kereskedelemlügyi magyar királyi miniszter; alelnöke: a kereskedelemlügyi államtitkár, kiket akadályoztatásuk esetén a kereskedelemlügyi miniszternek esetről-esetre kijelölt megbízottja helyettesít. A tanács tagjainak száma: 70 (heven). Ezek közül egy-egy (1—1) tagot minden kereskedelmi és iparkamara választ, 24 (huszonnégy) tagot a kereskedelemlügyi magyar királyi miniszter által kijelölendő szaktestületek és egyesületi választ

tanak; 12 (tizenkettő) tagot a kereskedelemügyi magyar királyi miniszter, 2-2 (kettő-kettő) tagot pedig a pénzügyi, valamint földmívelésügyi magyar királyi miniszterek neveznek ki. Ezenkívül van a tanácsnak tíz (10) hivatalbéli tagja. Hivatalbéli tagja a tanácsnak: a kereskedelemügyi magyar királyi miniszterium iparfejlesztési, iparoktatási- és munkásvédelmi szakosztályának, továbbá ipari, közgazdasági és belkereskedelmi, valamint vám- és külföldkereskedelmi szakosztályának főnökei; az iparfejlesztési- és az iparfelügyeleti és munkásvédelmi ügyosztályok vezetői valamint a magyar királyi ipari főfelügyelő; a magyar királyi központi statisztikai hivatal igazgatója; a budapesti magyar királyi technológiai iparmuzeum igazgatója; végül a magyar kereskedelmi muzeum igazgatója.

Fizetésmegszüntetések. A bécsi Kreditorenverein a következő fizetésmegszüntetéseket jelenti: Gang Ignác Győr, Weisz Ignác Losonc, Klein Samu Vukovár.

Köbányai sertéspiaccz, nov. 22. Magyar elsőrendű: Óreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felüli súlyban) 48—49 krajczárig. Közép (páronként 300—400 kilogramm súlyban) 46—48 krajczárig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 50—50.5 kr. Közép (páronként 251—320 klgig terjedő súlyban) 50.5—51 kr. Könnyű (páronként 250 klgig terjedő súlyban; 50—51.5 kr. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 klg. felüli súlyban) 49.5—50 krajczárig, közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) 48—49 krajczárig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 47.5—48 krajczárig. Sertéslétszám: 1898. nov. 20. napján volt készlet 36562 darab, nov. 21-én felhajtott 842 db, november 21-én elszállított 547 darab, november 22-ére maradt készletben 36357 darab. A hizott sertés izlet irányzata lanyha.

Pénzügy.

A külföld aggodalma. Berlinből ma több távirat érkezett a pénzügyminiszterhez, amelyben azt kérdezik, hogy vajjon az obstrució nem lesz-e rossz hatással a magyar papírokra. A pénzügyminiszter válaszába nem ismerjük. Valószínűleg nem válaszolt. Inkább semmit, mint rosszat.

BUDAPESTI GABONATÖZSDE.

Budapest, november 22.

Two boxes comparing 'Bpesti Kereselyző-Egylet' and 'Budapesti gabonacsarnok'. The first box says 'A jégpálya egész nap zárva. Zene nincs.' The second box says 'A gőzhajózás még nincs zárva. Zene már van.'

Ma reggel három centiméternyi jégkéreg borította a városligeti tó felületét és Halifax hiveinek nagy öröme a kereselyző egylet kiakasztotta az utcasarkokon az ismeretes jelzótáblákat, amelyek egyelőre azt hirdetik ugyan, hogy zárva van a jégpálya, de ha az idő még néhány napig ily fogas marad, ne sokára kifüggesztik a „Nyitva” avisot. Tehát most már csakugyan itt van a tél!

A contremire, amely eddig abban reménykedett, hogy az idén még karácsony táján is szolgálatjára áll talán a „vén Duna”, e sok csaitkozást szenvedett spekulacionális pártja mementoként hatnak e hirdetések, mert noha a hajózást még nem szüntették be, a vízi úton való forgalom évadjának napjai megszámlálvák; és nem is annyira a jégzajlás, mint az abnormalisan alacsony és folyton apadó vízállás és a naponta beálló köd következtében az úton levő rakományok alkalmasint valamely téli kikötőben rekednek majd.

Innen van, hogy dacára annak, miképp a Duna pályája még nincs zárva — a zene már megkezdődött a gabonacsarnokban, vagyis inkább a nagy zenebona. Fortissimoban hangzott még az esti tőzsde berekesztése után is, hogy „veszünk búzát 9 forint 89 krajczáron, rozsot 8 forint 59 krajczáron, tengerit 4 forint 73 krajczáron és zabot 6 forint 02 krajczáron és ha a tisztelt ház elnöke, Somorjai tőzsdetitkár személyében kevesebb erélyt talál kifejtetni, itt is részesültünk volna az éjfélig tartó gyűlés ritka látványosságában.

Ennek a mai szilárd hangulatnak a búzára nevezte annál nagyobb a jelentősége, mivel a kész-

árupiaczon már napok óta nem igen kedvező az irányzat. Kedvezőten pedig azért, mert a lisztüzlet — és ez tény — jelenleg sok kívánni valót hagy. A malmok pedig ennek következtében csak vontatottan vásárolnak. Ma is mindössze 15.000 métermáza buza kelt el változatlan áron.

Ugy látszik azonban, hogy a spekuláció már nem igen van bizalommal a malmok üzleti politikájához. Nem egyszer tapasztalták, hogy a malmok csak akkor árulnak el vásárló kedvet, ha nincs kínálat. Nem tagadható ugyan, hogy az örlemények kelendősége most vontatott, de hát nem e természetes jelenség ez, nem-e volt matematikai pontossággal előremondható, hogy a rendkívüli évi kampagne után a deczemberi hónap küszöbén pangás áll majd be és nem-e tételezhető fel, hogy az évforduló után ismét újból fellendül a lisztüzlet? Ellenben senki sem merne garanciát vállalni azért, hogy télviz idején a buza-offertek megmaradnak a mai keretben.

A naptári év utolsó heteiben egyébként is, az inventurát és a mérlegelést szokták szem elött tartani a malmok. Ilyenkor lehetőleg csekély raktár állományra törekkeznek. Igaz, hogy kényelmesebb a raktározás, ha nincsenek zsufolva a magazinok, ámbar a tőzsdén azt tartják sokan, hogy a malmok forceirozott vásárlás által jól megvethetnék az ágynát a jövő 1899-ik évi bilancenak. De hát ki gondol most a jövő évre? A malmok ugyan nem!

A szerb „stoco”-ról bővebben emlékeztünk meg vasárnapi számunkban és már akkor kételyünket fejeztük ki az iránt, vajjon e buza csakugyan áthuzza nálunk a telet. Ma már tényleg kínálta ez áruból vagy 20.000 métermáza 77.1/2 kilós búzát 8 forint 60 krajczáron transito, de a malmok 8 és fél forintot akartak megadni.

Ami egyébként a szerb búzát illeti, Belgrádból azt az értesítést kapjuk, hogy az ottani helyi fogyasztás jelentékenyen magasabb árakat kínált búzáért 7 forint 80 krajczártól 8 forint 25 krajczárig mint az export.

Szilárd volt a rozs is, mely ezikk úgy a határidő, mint a készárupiaczon 5 krajczárt nyert árában. E kenyérmagról különben már rég megirtuk, hogy: „n i n c s i” és pedig a szó szoros értelmében folytonos áremelkedése tehát nem lehet meg.

Meglepi a tengeri mai hausseirozása. Ez is csak annyiban, mert a spekuláció e cikkel hónapokon át nem igen törődött. Ma is Bécs lármaztá fel a piacszol. Aztán a készáru iránt mutatkozó kereslet is élesztette a vételkedvet. Elkelt többek között 6000 métermáza U j v i d é k e n, deczember-márziusi szállítással 3 forint 75 krajczáron; 1800 métermáza Verseczen és pedig felében deczember-márziusi szállítással 3 forint 70 krajczáron, felében január-májusi szállítással 3 forint 90 krajczáron. Különben fizettek budapesti paritással prompt áruért 4 forint 10 krajczárt, november-februári szállítással 4 forint 30 krajczárt. A májusi tengeri mai árjavulása kilencz krajczár.

Zab és árpa alig változott. Amí a külföldi piacokat illeti, Amerikában 1 1/4—1 1/5 centtel emelkedtek a búzák. A látható készlet búzában 2.198.000 bushellel emelkedett, tengeriben 290.000 bushellel apadt és pedig kitett a visible supply ezer bushelben

Table with columns: e hétén, a múlt héten, 1897-ben, 1898-ban. Rows: húzában (21.392, 19.194, 32.708, 59.971), tengeriben (23.289, 23.529, 43.342, 18.150).

Az atlanti kikötők exportja a múlt héten a következő volt:

Table with columns: Buza ezer bushel, tengeri ezer bushel, Érték ezer Ft-ék. Rows: Angliába (2100, 1900, 330), Franciaországba (110, 30), Belgiumba (1119, 500), Németországba (480, 1040), A többi kontinentális országokba (100, 20, 120).

Berlin ártartó, Mannheimból és Antwerpenből jelzik, hogy a kereskedők épen csak napi szükségleteiket fedezik, raktár-állomány nem képződik.

Londonban változatlanok maradtak az árak, Liverpoolban fél pennyvel emelkedett a redwinter kurzusa.

Előfordult készáru-eladások. Buza. Tiszavidéki: 200 mm. 79.5 k. 10.87.5 frton, 100 mm. 79.5 k. 10.80 frton, 200 mm. 79.5 k. 10.80 frton, 300 mm. 79.4 k. 10.85 frton, 200 mm. 79.3 k. 10.85 frton, 100 mm. 80.6 k. 10.80 frton sárga, 100 mm. 79.5 10.80 frton, 850 mm. 78.5 k. 10.80 frton, 150 mm. 78.5 k. 10.85 frton, 100 mm. 79 k. 10.85 frton, 100 mm. 79.3 k. 10.65 frton sárga, 200 mm. 79 k. 10.80 frton, 1000 mm. 78 k. 10.80 frton, 100 mm. 78 k. 10.80 frton, 100 mm. 78 k. 10.77.5 frton, 100 mm. 77.8 k. 10.72.5 frton, 100 mm. 77 k. 10.72.5 frton, 100 mm. 76 k. 10.60 frton.

Pestvidéki: 100 mm. 80.5 k. 10.80 frton sárga, 200 mm. 80 k. 10.70 frton sárga, 200 mm. 79.5 k. 10.65 frton sárga, 100 mm. 78.5 k. 10.70 frton, 100 mm. 78 k. 10.70 frton, 100 mm. 77 k. 10.47.5 frton, 2100 mm. 76.5 k. 10.62.5 frton.

Fehérmegyei: 1900 mm. 76.5 k. 10.65 frton. Felsőtiszavidéki: 100 mm. 78 k. 10.60 forinton sárga, 100 mm. 80 k. 10.60 frton sárga, 100 mm. 75 k. 10.35 frton, 100 mm. 77 k. 10.35 frton, 100 mm. 75.5 k. 10.25 frton.

Dunai: 600 mm. 76 k. 10.32.5 frton. Román: 400 mm. 75.8 k. 8.10 frton. Mind három hónapra.

Rozs. 100 mm. 8.40 frton, 200 mm. 8.35 frton, 1100 mm. 8.35 frton, 250 mm. 8.30 frton, 300 mm. 8.30 frton, 400 mm. 8.25 forinton készpénzben.

Zab. 100 mm. 6.05 frton, 200 mm. 6 frton, 150 mm. 5.85 forinton készpénzben.

Tengeri. 200 mm. 3.50 frton, 100 mm. 3.60 frton, 200mm. 4.05 forinton, 100 mm. 4.05 frton készpénzben.

Árpa. 100 mm. takarmány 6.45 frton készpénzben.

Hivatalos készárufeljegyzések.

Table with columns: Áru, ó vagy új, (f), hektoliterenként suly kilogrammban, 100 klg. készpénz-ára, 100 klg. készpénz-ára. Rows: Buza új tiszavid., pestvidéki, fehérm., szerb, rozs elsőrendű, második, árpa takarm., szeszfőz., sörfőzésre, zab új, tengeri ó, bálnási, másnemű, repce ó, káposzta, másnemű.

Hivatalos határidőjegyzések.

Table with columns: Áru, Határidő, Dőlő tőzsde zárata november 21-én november 22-én, Leszámloló árfolyamok. Rows: buza október, november, márczius, rozs október, november, márczius, tengeri október, november, május, zab október, november, márczius, repce augusztus.

Előfordult határidőkötések.

Dőlelőtt. Buza márczius 9.86—88—82—84 9.85 forinton, április 9.60—9.64 forinton. Rozs márczius 8.59—53—54—8.55 forinton. Tengeri május 4.71—70—4.72 forinton. Zab márczius 6.01—6.02 forinton. Repce augusztus 12.50.

Dőlután. Buza márczius 9.87—85—9.89 forinton, április 9.63—9.68 forinton. Rozs márczius 8.56—55—8.59 forinton. Tengeri május 4.73—4.75 forinton. Zab márczius 6.—6.02 forinton, Repce augusztus 12.35—12.45.

Raktárállomány:

Közraktár: Buza 82700 mm. Rozs 5000 mm. Árpa 52600 mm. Zab 26200 mm. Tengeri 10900 mm. Liszt 9400 mm.

Raktárház: Buza 40654 mm. Rozs 3689 mm. Zab 2629 mm. Tengeri 202 mm. Liszt 1215 mm. Silos: Buza 21000 mm.

Gabonaforgalom:

Table showing grain trade statistics for November 21, 1898, with columns for 'érkezett' (arrived) and 'elszállított' (shipped) in 'méter mázsa' (metric tons).

BUDAPESTI ÉRTEKTŐZSDE

Budapest, november 22.

A mai tőzsdén csendes irányzat uralkodott. Egyrészt a politikai helyzet, másrészt az az aggodalom, hogy a pénzvizonyok ultimóra kedvezőtlenül alakulnak...

Az előtőzsdén: Magyar hitelrészvény 331.30 Jelzálogbank 241.— Osztrák hitelrészvény 352.75 — 352.50, Osztrák-magyar államvasut 351.50 — 351.75, Rimamurányi 265.25 — 264.75 forinton.

A déli tőzsdén előtörtént kötések: Koronajáradék 97.95, Salgótarjáni 596 — 598, Kőztivast 366.50 — 367, Magyar hitelrészvény 331.10 Magyar ipar- és kereskedelmi bank 100.50, Magyar jelzálogbank 241.—, Rimamurányi 264.75 — 265.—, Osztrák hitelrészvény 352.90 — 352.45, Osztrák-magyar államvasut 351.90 — 351.50, Aranyjárdék 119.40, Czukoripar 123.40 — 124.25, Czukoripar elsőbbség 155 — 157.50.

Díjbiztosítások: Osztrák hitelrészvényekben holnapra 1.—1.50 forint, 8 napra — 1 frt, november utóijára 3.—3.50 forint.

Délután 1 óra 30 percckor zárulnak:

Table of closing prices for various securities and commodities at 1:30 PM, listing items like Magyar aranyjárdék, Magyar koronajárdék, etc.

Délután 4 órakor zárulnak:

Table of closing prices for various securities and commodities at 4:00 PM, listing items like Osztrák hitelrészvény, Magyar hitelrészvény, etc.

TERMÉNY- ÉS ÁRUTŐZSDEK

Budapest, november 22. Terményekben igen csekély forgalom volt. Csak kis tételek kerültek forgalomba változatlan árakon.

Hivatalos jegyzések.

Official market records table with columns for 'Faj' (type), 'Ar 100 kilógrammanként' (price per 100 kg), and 'Ar 100 literenként' (price per 100 l).

Budapesti vásárcsarnok.

Budapest, november 22. A vásári forgalom: Husnál forgalom élénk, árak szilárdak. Baromtinál élénk, árak szilárdabbak. Halban lanyha, árak csökkentek. Tej és tejtermékek élénk, árak változatlanok. Tojásnál lanyha, árak szilárdak. Zöldségnél élénk. Gyümölcsnél élénk, árak változatlanok. Fűszereknél csendes. Időjárás derült, hideg. A központi vásárcsarnokban nagyban eladott élelmi cikkek hivatalos árjegyzése a következő: Hus. Marhabús hátulja I. 52—54 frt. II. 48—52 frt. Birkahús hátulja I. 32—40 frt. II. 34—38 frt. Borjúhús hátulja I. 56—63 frt. II. 50—64 frt. Sertésbús isorendű 51—52 frt, vidéki 36—40 frt. (Mindenkint 100 kilónkint.) Kolbász füstölt 50—50 kr (kilónkint). Sertészsír hordóval 57.0—58.5 frt (100 kilónkint). — Baromfi (élő). Tyúk 1 pár 1.00—1.30 frt. Csirke 1 pár 0.60—1.20 frt. Lud. Hízott különkint 45—52 kr. — Különlélek. Tojás 1 láda (1440 db) 39.0—41.0 frt. Sárgarópa 100 kötés 1.80—3.50 frt. Patreksalym 100 kötés 1.50—1.0 frt. Loncse m. 100 kiló 7—9 frt. Bab nagy 100 kiló 7—9 frt. Paprika I. 100 kiló 30—60 frt. II. 20—30 frt. Vaj I. rendű kilónkint 0.5—0.90 frt. Teá-vaj kilónkint 0.95—1.10 frt. Burgonya, rőzsa, 100 kiló 1.60—1.80 frt. Halak. Harcsa (élő) 0.80—1.00 frt 1 kiló. Csuka (élő) 0.80—1.00 frt 1 kiló. Ponty dunai 0.50—0.60 frt.

Szesz.

Budapest, november 22. Finomított szesz nagyban 51.—51.25. Finomított szesz kicsinyben 54.50—54.75. Élesztő szesz nagyban 54.75—55.—, Élesztőszesz kicsinyben 55.25—55.50. Nyersszesz adózva nagyban 53.—53.75. Nyersszesz adózva kicsinyben 53.25—53.75. Nyersszesz adózatlan (exkat.) 14.—14.25. Denaturált szesz nagyban 21.—21.25. Denaturált szesz kicsinyben 21.50—21.75. Az árak 10.000 literfokonként hordó nélkül, ab vasut Budapest, készpénzfizetés mellett értendők.

Bécs, november 22. Kontingens nyersszesz azonnali szállításra 17.80 forintig kelt el. Zárlatjegyzés azonnali szállításra 17.50—17.70 forint.

Prága, november 22. Adózott tripló-szesz 53.25 forint, adózatlan szesz 17.—17.25 forinton azonnali szállításra kelt el.

Trieszt november 22. Kiviteli szesz tartályokban szállítva román és magyar áru 12 frt, cseh áru 11.—11.25 forint 90% hektoliterenként nagyban.

KÜLFÖLDI GABONATŐZSDEK.

Bécs, november 22. Az irányzat eleintén szilárd volt, de utóbb gyengült. Köttetett buza tavaszra 9.77—9.74 forinton, zab tavaszra 6.28—6.23 forinton, tengeri május-juniusra 5.04—5.05 forinton rozs tavaszra 8.65—8.67—8.64 forinton.

Hivatalosan jegyeztetett:

Buza tavaszra 9.75—9.70, rozs tavaszra 8.64—8.65, tengeri május-juniusra 5.04—5.05, zab tavaszra 6.26—6.27 forinton.

KÜLFÖLDI ÉRTEKTŐZSDEK.

Bécs, november 22. Az előtőzsdén realizációk voltak nemzetközi papirokban, míg egyes helyi papirok emelkedtek. A déli tőzsdén alpesi bánya erősen olcsóbbodott, a többi értékek azonban nem változtak. Zárlat szilárdult.

Az előtőzsdén: Osztrák hitelrészvény 352.50 — 352.25, Anglo-bank 153.—, Union-bank 290.—, Osztrák-magyar államv. 352.— — 352.25, Déli vasut 69.25—69, Tramway 549—547.—, Török dohány 122.75—122.85, Alpesi banya 176.25—176.90, Prágai vasipar 882—885, Fegyvergyár —, Májusi járadék 100.85, Osztrák koronajárdék 101.10, Török sorsjegy 57.90—58, Német márka 58.97 forinton.

A déli tőzsdén: Osztrák hitelrészvény 352.12, Anglo-bank 153.—, Bankverein 260.—, Union-bank 289.50, Ländlerbank 224.25, Osztrák-magyar Államvasut 351.50, Déli vasut 68.50, Elbe-völgyi vasut 257.—, Észak-nyugoti vasut 242.50, Török dohányrészvény 121.50, Alpesi banya 175.75, Májusi járadék 100.85, Török sorsjegy 57.80, Német márka 58.97, Fegyvergyár 192 forinton.

Délután 2 óra 30 percckor jegyezték: 4 2/3%-os papírjárdék 100.95, 4 2/3%-os ezüstjárdék 100.85, 4%-os osztrák aranyjárdék 119.70, Osztr. koronajárdék 101.10, 1860. sorsjegy 140.—, 1864. sorsjegy 197.25, Osztrák hitelsorsjegy 202.50, Osztrák hitelintézeti részvény 352.75, Angol-osztrák bank 153.—, Union-bankrészvény 289.75, Bécsi Bankverein 260.50, Osztrák Ländlerbank 224.50, Osztrák-magyar bank 908.—, Osztrák-magyar államvasut 352.—, Déli vasut részvény 68.75, Elbe-

völgyi vasut 257.—, Dunagőzhajózási részvény 440.—, Alpesi bányarészvény 175.90, Dolányrészvény 122.25, 20 frankos 0.55, Császári kir. vert arany 5.72, Londoni váltóár 120.55, Német bankváltó 58.95, Tramway 544.—. Az irányzat meglehetősen szilárd.

Bécs, november 22. A déli tőzsdé zárlatá után jegyezték: Osztrák hitelrészvény 352.87, Anglo-bank 153.—, Bankver. 260.—, Union-bank 289.75, Ländlerbank 224.55, Osztr.-magyar államvasut 352.12, Déli vasut 68.50, Elbe-völgyi vasut 256.75, Északnyugoti vasut 241.50, Török dohányrészvény 122.50, Alpesi banya 176.—, Májusi járadék 100.95, Török sorsjegy 57.90, Német márka 58.97 forint, Szilárd.

Frankfurt, november 22. (Zárlat.) 4 2/3%-os ezüstjárdék 85.—, 4%-os osztrák aranyjárdék 101.30, 4%-os magyar aranyjárdék 101.30, magyar koronajárdék 97.80, osztrák hitelintézeti részvény 297.75, osztrák-magyar bank 768.—, osztrák-magyar államvasut 297.12, déli vasut 61.63, bécsi váltóár 163.35, londoni váltóár 204.35, Párisi váltóár 806.83, bécsi Bankverein 219.75, Union-bank részvény —, villamos részvény —, 3%-os magyar arany-kölcsön 87.30, Alpesi bányarészvény 148.50, 4 2/3%-os papírjárdék 85.85. Az irányzat szilárd.

IDŐJÁRÁS.

A m. kir. országos meteorológiai intézet távirati jelentése 1898. november 22-én reggel 7 órakor

Weather forecast table showing temperatures and conditions for various cities including Állomások (stations) and Állomások (stations) with columns for temperature, wind, and other weather indicators.

A keleti maximum folytonosan apad és egy új maximum az Atlanti-tenger felől közeledik Európa partvidékéhez. A két maximum között van egy alacsonyabb réteg, mely az északi földnyelmtől közelebb lenyúlik.

A csapadék Európában általában gyarapodott, bár az Alpok és Kárpátok vidékén, valamint Oroszországban mostanáig nem volt semmi csapadék.

Hazánkban az idő jobbra derült, száraz és az évszázhoz képest meglehetősen hideg. Az erdélyi részekben a hőmérséklet — 10°-ig ment le.

Legközelebb még fagy, de azután enyhülés és csapadék-hajlam várható.

VIZÁLLÁS.

— November 22-én. —

Water level table showing 'Vízmérséklet' (water level) and 'Vízállás' (water level) for various locations like Scharfing, Passau, Bécs, Pozsony, etc., with columns for water level and other indicators.

Min. magyarjárta: * = Jegenyét; + = Őfalejt; — = 3 alá. < = áradt; > = apadt; f = kölesgőz. Megjegyzések: Csapadék nem volt. A Duna, Tisza, Dráva és Sáva apadó jelöltek. Feltalós szerkesztő: Kálnoki Izidor.

A budapesti értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1898. november 22-én.

Table with multiple columns listing various financial instruments such as 'Állampapírok', 'Záloglevelek', 'Elsőségek', 'Részvények', and 'Bancok'. Each entry includes a name and corresponding prices in 'pénz' and 'ár' columns.

Advertisement for 'Ujságírók Sorsjátéka' (Newspaper Drawings). Features a large star graphic with '100.000 KORONA' in the center. Text includes 'MINDEN SORSJEGY ÚJRAJÁTSZÁS NÉLKÜL MIND A 6 HUZÁSON JÁTSZIK' and 'EGY SORSJEGY ÁRA 1 KORONA'. Mentions the date 'Huzás már 1899. január hó 4-én'.

Advertisement for 'Csillag Anna' hair oil. Includes an illustration of a woman in a long dress. Text: 'ÉN Csillag Anna, akinek 185 cm. hosszú óriási Loreley-haja saját találmányu kenőcsöm 14 havi használatától nőtt meg. Ezt a kenőcsöt a legelőkelőbb orvosok mint egyetlen szert ajánlják hajjalapítás ellen, a haj nővére elősegítésére és a hajbőr erősítésére, uraknál elősegíti a szép erős szakállnövést és már rövid használat után úgy a haj, valamint a szakáll természetes fényt és tömörséget kap és megőrvi ezeket a korai őszűléstől a legmagasabb korig.' Price: 'Tégelye 1 frt, 2 frt, 3 frt és 5 frt.' Location: 'Wien, I., Seilergasse 7.'

Advertisement for 'Zongora' (Organ) by Sternberg. Text: '10 forint egy zongora hangolása és karbantartása egész évre. Egyszeri hangolás 2 forint. Sternberg Ármán és Testvére es. és kir. udvari szállítók. Zongoratermek: Kossuth Lajos-utca 22. (Károly-körtsarkán) ZENEPALOTA.'

Advertisement for 'A nagy krach!' (The big crash!) featuring 'nem szédüléges' (non-dizziness) products. Text: 'New-York és London az európai szarazföldet sem hagyják kíméletlenül és így egy nagy ezüstáru-gyár kényeztetve lép egész kőszület a munkásoknak nagyon csekély megtérítése ellenében eladni. En vagyok felhatalmazva ezen megbízás keresztülvitelére. Emlékeztetve mindenkinek megkírdöm a következő tárgyakat csupán 6 frt 60 megtérítése ellenében, és pedig: 6 drb legfinomabb asztali kés, valódi angol pengével, 6 drb amerikai szabadalmazott ezüst-vívókanalat, 12 drb amerikai szabadalmazott ezüst-kávéskanalat, 1 drb amerikai szabadalmazott ezüst-levesmért, 1 drb amerikai szabadalmazott ezüst-tejmért, 2 drb amerikai szabadalmazott ezüst-tej-kezelő, 6 drb angol Victoria-alótálcát, 2 drb feltűnést keltő asztali gyertyatartó, 1 téscsőrő, 1 drb legfinomabb ezürcsuhintó. 44 drb összesen csak frt 6.80. A fenti összes 44 tárgy eladó 40 forintba kerül és most ezek frt 6.80 minimális áron kaphatók. — Az amerikai szabadalmazott ezüst teljesen fehéres; mely az ezüst-sínt 25 évig megtartja, amiért jóllág vállalatik. A legjobb bizonyíték, hogy ezen hirdetés nem szédüléges aznap, mely szerint ezennel nyilvánosan közzéletem magamat mindenkinek, akinek az áru meg nem felel, az ősszeget minden akadály nélkül visszatéríteni; és senki sem mossa el ezen kedvező alkalmat, hogy ezen díszgarnitúrát meg nézze, mely menyegző és alkalmi ajándékok minden jobb háztartás részére kiválóan alkalmas, kapható csupán: A. HIRSCHBERG'S Hauptagentur & vereinstigter amér. Patent-Silberwaarenfabriker. Wien, II., Rembrandtstrasse 19/0 Telephon Nr. 7114. Székiadás a vidékre utánvétel vagy az összeg előleges be kifizetésével. Tisztelettel por hozzá 10 krajczár. Csak a mellékelt végjeggyel valódi (jegyzésgy. ércz.) Kivonat az állam- és iratókból. Kaldeményt megkaptam s meg vagyok elégedve: kérek még egy kaldeményt 8 frt 80 krért. Kelenföld. Bárb Bányász. A kaldeményt megkaptam s azonnal meg vagyok elégedve. Laid, 1898. ércz. 1. O. Chotak-Gudenus próbá. A kőszlett legmagasabb megfigyeléssel kaptam; kérek még egy nagyobb kaldeményt. Budapest, II. Fő-utca 7. Dr. Falkezt Alajos, sz. és kir. kabina-vezet.

SZÍNHÁZAK.

Budapest, 1898. szerda, november 23-án.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Évi bérlet 200. Havi bérlet 20.

Himfy dalai.

Vigjáték 3 felvonásban, egy előjátékkal. Irtá: Horváth A.

Személyek:

Kisfaludy Sándor, Mihályi Dezso, Rákosi Cs. Alszegi, Ligeti J., Vízvári Császár, Csillag T., Horváth Nádya B., Bakó Zilahi, Egressy Földi, Latabár, Vízvári Dóri M., Györgyvári, Szabó, Várkonyi, Várkonyi, Várkonyi, Várkonyi.

Kezdete 7 órakor.

MAGY. KIR. OPERAHÁZ

Zárva.

NÉPSZÍNHÁZ

Bibliás asszony.

Operette 3 felvonásban, 4 képdarab. Szövegíró: Antóny Béla és Maurice Hennequin. Fordította: Heltai Jenő. Zenéjét szerzte: Victor Rogier.

Kezdete 7 órakor.

KISFALUDY SZÍNHÁZ

Öld meg!

Márkus József színműve. Kezdete 7 órakor.

VÁRSZÍNHÁZ

Zárva.

VIGSZÍNHÁZ

321. szám. 322. szám.

A halókcocsk ellenőre.

Vigjáték 3 felvonásban. Irtá: Alexandre Bisson. Fordította: Zemplényi P. Gyula.

Személyek:

Godefróid György, Hegedűs Molnár, Gál, Nikó Lina, Góth, Balassa, Székely, Rónaszky, Makroczy, Berzsei.

Kezdete 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ

L. Komáromi Mariéta asszony fellépésével.

A garasos kis-asszony.

Operette 4 felvonásban. Irták: Mars és Desvallières. Fordította: Reiner Ferencz és Miksa Ernő. Zenéjét szerzte: Planquette.

Személyek:

Napoleon, Michel, Boniche, Székely, Anatól, Péterfy, Székely, Rascalon, Boross E., Halasi J., Kalmár J., Mátyás J., Miklósy, Kados, Komáromi, Világ, Góth.

Kezdete 7 és 5/6 órakor.

Színházi műsorok.

Table with 7 columns: Színház, Cím, Szereplők, Időpont. Rows include Csütörtök, Péntek, Szombat, Vasárnap d. u., and Este.

A Kőbányai Király-Sörfőző

Dr. Korányi és dr. Köly egyetemi tanár urak által gyógyszelvényre ajánlott

„Góliát-Malátasöre

Ígérgetésekben, vérszegénységben, emésztési zavarokban, gyengeségben stb. kiváló sikerrel használtatik.

Legkellemesebb üdítő-ital.

Megrendelhető a gyári irodában Kőbányán, vagy a városi irodájában VII., Kertész-utca 40.

Halakú anyagi javok

Tetősen olcsóbb árak. Folyton élés; estőlépés lehetetlen. Biztos lépés által a lovat kiméli.

Kasza és Breuer

Budapest, Külső Váci-út 91. Patkó anyagok és csavar-írak gyára.

Koh-i-100

A legjobberőtelű angol alkalmi székkel, a legszabványosabb a legelőgásabbban előállított kerékpárak — melyek ellenében könnyen futok — ajánlunk nagyban kereskedőnek igen alkalmas és egyenként

Dénes és Társa cég Budapesti, Váci-körút 61. Ugyanígy ajánunk berendezési amerikai tölgy kerékpár-alkalmi, mely estenként 3-10 órá között, ezen jól állt tanulókat kizárva, a legelőgásabb tanulóknak kerékpár-alkalmi talalkoztatás és a szék-alkalmi egyik alkalmas és a közönséget legelőgásabb esetben meghívni. Kerékpár megörökös és jókárban tartani lehet. Árja ezek minden es 100 forint.

Pataky H. és W.

Budapesten, VII. ker. Erzsébet-körút 42. Központ: Bartha, Lukács, 29. Fennállt 1882. óta.

Szálkai irodák: Prága, Hanburg, Köln, Frankfurt, Lipse, Barszla, Varsó, New-York, Hannover. Eddig 30.000 benyújtást több mint 30.000 megbízás. Értékesítési szerződés 23/4 millió m. árka értékben kötettek. Felvilágosítások és prospektusok ingyen. A magyar kereskedelmi múzeum képviselője.

Kezdete 7 órakor.

Az uri közönségnek legjobban ajánlom ruhabérleti rendszeremet Deutsch F. Károly, Andrássy-ut 1.

Advertisement for RETHY FELE PÉMETHUJOKORKA. Includes an illustration of a bird and text: 'MINDENÜTT KAPHATÓ', 'RETHY FELE', 'PÉMETHUJOKORKA', 'LEGJOBB', 'rekedtség, köhögés és hurut ellen.', '1 doboz ára 30 kr., 5 doboz árában 140 kr.', 'Szátküldés: RETHY BÉLA Győrmező Békés-Csabán.'

Blaha Lujza pipere-crème.

Ezen Blaha Lujza pipere-crème egy énekelő nagy művésznőnek, valamint a főváros legelőgásabb nőgyógyásza kedves pipere-crème, mert szeretőltől figyelemre méltó és feltűnő hatást ér el, mely már az első használat után is észlelhető, minden hályg, aki csak egyszer is használt ezen pipere-crème-t, annak többé más nem kell. Mert mint a vegyértékű igazi, teljesen orvosi és természetes, egészen új bőrcékló és bőrfestő pipere-crème, mely a bőrra kenve azonnal becsúszkál és a bőr gyengén kifehérül, mintha az arcunkra nem volna semmi sem. És ezen kívül minél többet használunk, annál szebbé válik az arcunk, az egész testünk tisztábbá válik, a szemünk pirosasága (vörössége), bőrpírja (vörössége), a szája, nyaka, füve vörössége, az orr, a szem, a szemöldök, a szemöldök, a szemöldök, a szemöldök.

Large advertisement for Mikszáth Kálmán's collected works. Title: 'Mikszáth Kálmán összegyűjtött munkái. Olcsó egyöntetű diszkiadás 12 kötetben'. Price: 'A gyűjtemény ára diszkötésben 36 forint'. Includes a list of 12 volumes: I. A foktörés vármegye, II. Az apró geográf és a nép, III. Kazafés aratók, IV. Pipacsok a hegyben, V. Tavasi régek, VI. Urak és parasztok, VII. A két koldosfiú, VIII. Csin és folyók, IX. A beszélő kő, X. Perge, XI. Lovagvárak, kis príadás, XII. Katiny Nyenyhérlévelek. Text: 'Megrendelhető: 1. Utánvétellel bérmentve, 2. Két forintos havi részletre a megjelent 12 kötet egyszerre szállítva, 3. Egy forintos havi részletre egyelőre 6 kötet szállítva, 10 részlet befizetése után további 6 kötet.' 'A kötetek fényesen vannak kiállítva, piros vagy barna kötésben. Melfoztassák az alábbi rendelőlapon levágni és aláírva lapunk kiadóhivatalához beküldeni.'

Advertisement for Mikszáth Kálmán's collected works from the publisher's perspective. Text: 'A Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvény-társaságának Budapestén. Megrendelem a t. Társaságtól az „Országos Hírlap” kiadóhivatala útján. MIKSZÁTH KÁLMÁN összegyűjtött munkáit 12 diszkötésű kötetben 36 forintért. a) Utánvétellel bérmentve, b) 2 forintos havi részletfizetés mellett, a 12 kötet egyszerre való szállítását kívánva, c) 1 forintos havi részletfizetés mellett, olyképen, hogy 6 kötet azonnal szállíttassék, a további 6 kötet pedig 10 részlet kifizetése után. Az első részlet utánvételre esedékes, a továbbiak 10. hótól mindaddig fizetendők a Társaság pénztárára Budapestén, míg a mű vételére fölcserélve nincs. A részletfizetések be nem tartása esetén azonnal a részletek elmulasztása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik és a gyűjteménynek teljes vételára esedékes válik. A gyűjteménynek a befizetett részletek által még nem fedezett része a részvénytársaság tulajdona marad.' Includes fields for Name, Address, and City.

